

Vakdidactiek Maatschappijwetenschappen

Taak Burgerschapseducatie
Academiejaar 2023–2024

Amber Vercaemer en Lyssa Depry

Prof. dr. T. Valcke & Prof. Dr. T. Decorte

UNIVERSITEIT
GENT

Creative Commons

Dit document mag gedeeld worden en er mogen afleidingen van gemaakt worden, maar het mag niet worden aangewend voor commerciële doeleinden.

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Voorwoord

Beste lezer

We presenteren u in dit document de uitwerking van onze jaartaak "burgerschaps-educatie" voor de vakdidactiek maatschappijwetenschappen, als onderdeel van de Educatieve Master in de maatschappijwetenschappen aan de Universiteit Gent. De focus van deze taak ligt op het ontwikkelen van een workshop van 100 minuten over het thema "LGBTQ+".

Onze aanpak is gebaseerd op een analyse van bestaande educatieve materialen over LGBTQ+ en op inzichten verkregen uit interviews met leerkrachten uit het secundair onderwijs. Met deze kennis stelden we een workshop samen over LGBTQ+, met een leerkrachtenbundel en leerlingenbundel. Hiermee beogen we leerlingen vertrouwd te maken met belangrijke termen in de LGBTQ+-gemeenschap, de geschiedenis van LGBTQ+ te verkennen, inzicht te verschaffen in transgenderpersonen en non-binariteit, en hen te leren omgaan met haat tegenover LGBTQ+-personen.

We hopen dat dit document waardevol kan zijn voor leerkrachten die streven naar inclusiviteit en begrip in de klas.

Amber Vercaemer en Lyssa Depry

Inhoudstafel

Creative Commons.....	2
Voorwoord.....	3
Inhoudstafel.....	4
Leerkrachtenbundel.....	5
Leerlingenbundel.....	31
Reflectierapport.....	44
Bijlagen.....	46
Bijlage 1: Vooronderzoek.....	46
a. Interviewvragen.....	46
b. Interviews.....	47
c. Analyse educatief materiaal.....	54
d. Reflectieverslag.....	59
e. Voorbereiding intervisiemoment.....	64
Bijlage 2: PowerPoint.....	66
Bijlage 3: Voornaamwoordenspel.....	82
Bibliografie.....	86

Leerkrachtenbundel

workshop

LGBTQ+

**Wegwijs in de
wereld van LGBTQ+**

Beste leerkracht

Dit is de leidraad voor de workshop “Wegwijs in de LGBTQ+ wereld”. Deze leidraad helpt u bij het navigeren door de workshop, goede afspraken te maken met de leerlingen en de leerlingen te ondersteunen bij het doorlopen van de leerlingensbundel.

Het onderwerp LGBTQ+ is zeker niet nieuw. De Stonewall-rellen vonden plaats in 1969 en in België werd het homohuwelijk reeds gelegaliseerd in 2003. De voorbije jaren is het onderwerp weer prominenter geworden in de media, mede door de groep van trans- en non-binaire personen die eerder minder zichtbaar waren voor het grote publiek. Hun deelname aan het publieke debat en hun toenemende zichtbaarheid in de maatschappij is gegroeid. Toch bestaat er nog steeds veel onwetendheid, discriminatie en haat ten aanzien van deze groep. (Instituut voor de Gelijkheid van mannen en vrouwen, 2024). Om die reden richten we deze workshop voornamelijk op het vergroten van de kennis over trans- en non-binaire personen binnen de LGBTQ+-gemeenschap

De workshop is gericht naar leerlingen uit de **derde graad doorstroomfinaliteit** en richt zich op volgende doelstellingen:

- Leerlingen kunnen belangrijke termen in de LGBTQ+-gemeenschap uitleggen.
- Leerlingen kunnen belangrijke gebeurtenissen uit de geschiedenis van LGBTQ+ (-rechten) toelichten.
- Leerlingen kunnen uitleggen wat transgender en non-binair zijn betekent.
- Leerlingen kunnen reageren in situaties van haat ten aanzien van LGBTQ+-personen.

Deze doelstellingen sluiten aan bij de volgende **leerplandoelstellingen**:

Leerplan Gedragwetenschappen in de richting Humane wetenschappen derde graad (Katholiek Onderwijs): D/2009/7841/045

- G5106 De betekenis van zelfexpressie in functie van verschillende identiteiten en vanuit een cultuurhistorische bepaaldheid in concrete voorbeelden kunnen bespreken. (SET 17, 18)

Leerplan Algemene gedragswetenschappen in de richting Humane wetenschappen derde graad (GO!): 30/06/2023

- WD3_14.02.02 De leerlingen analyseren sociaal gedrag aan de hand van sociaalpsychologische theorieën.

Leerplan Sociale en gedragswetenschappen in de richting Humane wetenschappen derde graad (Katholiek Onderwijs): D/2023/13.758/xxx

- LPD 3 De leerlingen analyseren aan de hand van sociaalpsychologische theorieën sociaal gedrag met aandacht voor sociale cognitie, groepsprocessen en sociale beïnvloeding.

De doelstellingen kunnen ook verbonden worden met **minimumdoelen/eindtermen** die de overheid uitschreef omtrent burgerschap (Onderwijsdoelen.be, 2023):

- De leerlingen reflecteren over het relationele, gelaagde en dynamische karakter van identiteit.
- De leerlingen lichten toe hoe verschillende vormen van diversiteit verrijkend en uitdagend zijn voor het samenleven.
- De leerlingen gaan geïnformeerd, beargumenteerd en constructief in dialoog over maatschappelijke thema's.

De workshop

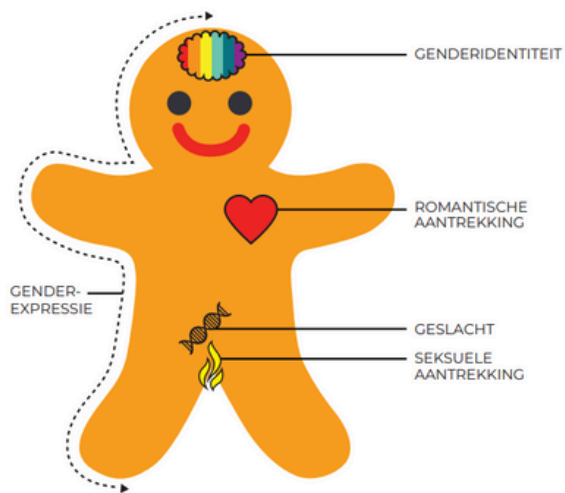
Het onderwerp LGBTQ+ navigeren in een klascontext

Spreken over LGBTQ+ en meer specifiek over trans- en non-binaire personen kan veel teweegbrengen bij jongeren. Daarom is het cruciaal dat u als leerkracht, voordat u aan deze workshop begint, **voldoende achtergrondkennis** heeft over dit onderwerp. Dit stelt u in staat om de vragen van leerlingen adequaat te beantwoorden.

Hieronder vindt u daarom de **genderkoek** die door Çavaria ontwikkeld werd om de complexiteit van gender visueel weer te geven en te begrijpen. Çavaria zegt het volgende over de genderkoek: *"De genderkoek benadrukt dat gender een complex en veelzijdig concept is. Dat gender niet alleen gebaseerd is op biologische factoren, maar ook op sociale en persoonlijke identiteit. Het helpt bij het erkennen van de diversiteit en individualiteit van mensen"* (Genderkoek, Çavaria).

DE GENDERKOEK

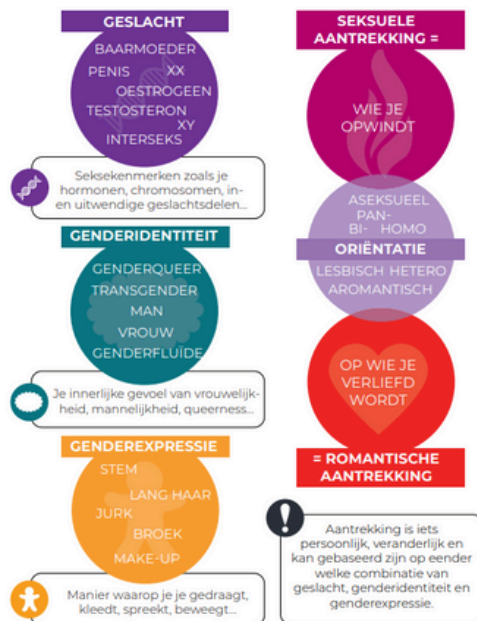
Genderidentiteit, -expressie, seksuele en romantische oriëntatie... Het is meestal niet zo afgelijnd en vaak variabel. Het is niet binair. Niet of/of. Soms zelfs erven. Een beetje dit, een beetje dat. Een hele koek kortom, en daarom de moeite waard om er je tanden eens in te zetten!

CAVARIA OPNEMERS VOOR GENDER EN SEKSUELE ORIËNTATIE Honger naar meer? Dit model is gebaseerd op 'The Genderbread Person v3'. Lees het ontstaan en de evolutie ervan op <https://www.pronouncedmetrosexual.com>.

<https://www.cavaria.be/genderkoek>

ALLE COMBINATIES ZIJN MOGELIJK!

Daarnaast geven we nog mee wat de precieze betekenis is van een **trans- en non-binair persoon**:

- Een transpersoon = iemand van wie het geslacht dat werd toegewezen bij de geboorte niet overeenkomt met diens genderidentiteit. Bijvoorbeeld: iemand die bij de geboorte het geslacht vrouw toegewezen kreeg, maar zich geen vrouw voelt.
- Een non-binair persoon = iemand die zich niet thuis voelt in de binaire gendercategorieën man of vrouw en zich identificeert met een andere, niet-binair genderidentiteit

Verder kun je, als dit onderwerp nieuw is voor de leerlingen, de **genderkoek samen met hen doornemen** voordat je de workshop begint. Gebruik hiervoor de begeleidende vragen via de Mentimeter die je via onderstaande link kunt vinden (slide 1-4):

- Welke uiterlijke kenmerken kunnen wijzen op geslacht?
- Op welke manier uiten jullie zelf jullie genderexpressie?
- Welke genderidentiteit hebben jullie en wat zorgt er bij jou voor dat je deze genderidentiteit voelt?
- Hoe merk jij het verschil bij jezelf tussen seksuele en romantische aantrekkingsoriëntatie?

<https://www.mentimeter.com/app/presentation/altaomcrajo6prvp7qhhj7q7sucy25b2u/first/edit>

Tot slot is het, gezien de gevoeligheid van dit onderwerp, aan te raden om voorafgaand aan de workshop **afspraken** te **maken** om de sessie soepel en respectvol te laten verlopen. LGBTQ+ kan een controversieel onderwerp zijn en discussies in de klas kunnen ontstaan. Volgens Van Alstein (2018) hoeft dit niet negatief te zijn. Integendeel, leerlingen leren hierdoor dat er meerdere perspectieven zijn op maatschappelijke en morele kwesties en leren omgaan met verschillen en de conflicten die daaruit kunnen voortvloeien.

Het is echter essentieel dat deze discussies op een respectvolle manier verlopen. Deze afspraken worden bij voorkeur in overleg met de leerlingen gemaakt, zodat zij meer verantwoordelijkheidsgevoel ervaren bij het naleven ervan. Van Alstein (2018) schrijft immers dat men als leraar bereid moet zijn om de dynamiek tussen leraar en leerling te herdenken. Door samen met de leerlingen na te denken over afspraken maakt de hiërarchie plaats voor meer samenwerking tussen de leerkracht en de leerlingen.

Noteer hier de gemaakte afspraken met de klas:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Verloop van de workshop

De workshop bestaat uit vijf onderdelen die elk een eigen focus hebben:

- We beginnen met een smaakmaker waarbij de leerlingen aan de hand van een **“ren je rot”-quiz** op een laagdrempelige manier kennis maken met enkele belangrijke termen uit de LGBTQ+-gemeenschap.

Na dit eerste onderdeel wordt de leerlingenbundel uitgedeeld waarin de belangrijke termen en hun betekenissen nogmaals vermeld staan.

- Vervolgens gaan de leerlingen aan de slag met enkele belangrijke **gebeurtenissen** uit de **LGBTQ+-geschiedenis** in België. Dit biedt hen een bredere context en een beter begrip voor de volgende onderdelen van de workshop.
- De workshop gaat verder met een **fragment** over een **transpersoon**, met een korte context en reflectievragen in de bundel. Dit leidt tot een klasgesprek, gevolgd door een **case** over verbaal geweld tegen een transpersoon, waarbij de leerlingen vragen beantwoorden en een onderwijsleergesprek voeren.
- Daarna bekijken de leerlingen een **fragment** over een **non-binair persoon**, opnieuw met context en vragen die tot een klasgesprek leiden. Dit wordt gevolgd door een **case** over online haatberichten tegen een non-binair persoon, met opnieuw enkele vragen en een onderwijsleergesprek.
- De workshop wordt afgesloten met een **voornaamwoordenspel** waarbij de leerlingen op speelse wijze kennismaken met voornaamwoorden en deze op een juiste manier leren gebruiken.

Deel 1: LGBTQ+-termen aan de hand van ren je rot quiz

Duur: 15 minuten

Doel

De voorkennis van de leerlingen rond LGBTQ+ wordt geactiveerd en de leerlingen leren aan de hand van een quiz enkele belangrijke LGBTQ+-termen kennen.

Vorbereiding en werkwijze

Maak ruimte in het midden van het klaslokaal zodat alle leerlingen kunnen staan en van plaats kunnen wisselen. Verdeel het lokaal in drie vakken door bijvoorbeeld drie kegels, stoelen of banken naast elkaar te plaatsen en hiertussen een lijn met plakband te plakken. Zorg ervoor dat de vakken groot genoeg zijn voor alle leerlingen. Label elk vak met een letter A, B of C door een blad met deze letter op de kegel, stoel of bank te bevestigen.

Om de quiz te starten, staan de leerlingen achter de drie vakken. Vervolgens worden termen met drie mogelijke betekenissen geprojecteerd. De leerlingen moeten in het vak A, B of C gaan staan waarvan zij denken dat het de juiste betekenis van de term is. Daarna wordt de juiste betekenis besproken.

Hieronder vind je een overzicht van de quiz met de (juiste) antwoorden en waar nodig extra uitleg bij de termen (Woordenlijst, Çavaria). Neem bij elk woord voldoende tijd om eventuele vragen van de leerlingen te beantwoorden.

LGBTQ+

A

Lesbisch Gay
Biseksueel
Transgender
Queer Intersex
Aseksueel

B

Lesbisch Gay
Binair
Transseksueel
Queer Intersex
Agender

C

Lesbisch Gay
Biseksueel
Transgender Queer
Internationaal
Agender

Extra uitleg:

Queer wordt vaak gebruikt als koepelterm door mensen die nog zoekende zijn naar hun plaats binnen het LGBTQ+-spectrum.

Intersekse mensen hebben geslachtskenmerken die niet binnen de klassieke tweedeling man-vrouw vallen.

Aseksuele mensen voelen weinig tot geen seksuele aantrekking tot anderen.

Transfobie

A

Jezelf niet comfortabel voelen met het geslacht dat jou is toegewezen wanneer je geboren werd

B

Vooroordelen, een afkeer of onbegrip hebben voor personen die zich niet identificeren met het geslacht dat ze toegewezen kregen

C

Angst hebben voor personen die zich niet kleden volgens het geslacht dat ze toegewezen hebben gekregen

Extra uitleg:

Hoewel het woord "fobie" erin zit, gaat het zelden om echte angstgevoelens. Transfobie kan leiden tot discriminatie en zelfs fysiek geweld.

Misgenderen

A

Wanneer je iemand aanspreekt met woorden die niet bij de genderidentiteit van die persoon passen. Bv. iemand die zich een man voelt, maar wordt aangesproken met "mevrouw"

B

Wanneer een persoon zich niet goed voelt bij het gender waarmee die door andere mensen gezien wordt. Bv. iemand voelt zich een vrouw, maar wordt door andere personen gezien als een man

C

Wanneer een persoon een geslachtsoperatie heeft ondergaan, maar hier achteraf spijt van heeft en zich niet meer identificeert met dit geslacht

Extra uitleg:

Bij deze term kun je de leerlingen vragen om na te denken op welke manieren personen nog *misgenderd* kunnen worden.

Bv. iemand die non-binair is aanspreken met hij/zij.

Cisgender

A

Wanneer iemand die het label man heeft gekregen zich geen man, maar een vrouw voelt

B

Wanneer je je niet identificeert met het label man noch met het label vrouw. Wanneer je dus een andere genderidentiteit hebt dan man of vrouw

C

Wanneer de genderidentiteit van iemand overeen komt met het geslacht dat die persoon toegewezen kreeg bij diens geboorte

Pansexueel

A

Iemand die zich seksueel aangetrokken voelt tot keukenobjecten

B

Iemand die zich enkel op een romantische manier aangetrokken kan voelen en niet op een seksuele manier

C

Iemand voor wie de genderidentiteit van een potentiële partner niet uitmaakt om zich wel of niet aangetrokken te voelen tot die persoon

Extra uitleg:

Deze personen worden dus niet specifiek aangetrokken door één of meerdere genderidentiteiten. Ze noemen zichzelf soms 'genderblind'.

Deadnaming

A

Wanneer anderen bewust of onbewust de vorige naam van een transpersoon blijven gebruiken nadat die de naam veranderde

B

Wanneer anderen herhaaldelijk historische figuren uit de LGBTQ+-gemeenschap noemen die overleden zijn

C

Wanneer anderen bijnamen geven aan LGBTQ+-personen die beledigend zijn en verwijzen naar stereotypen

Extra uitleg:

Voor veel trans personen kan het erg kwetsend zijn wanneer anderen hen bij hun 'deadname' blijven noemen. Er wordt dan immers geen erkenning gegeven voor de identiteit van die persoon.

Het kan gebeuren dat je je per ongeluk toch vergist van naam. Dit is geen ramp: blaas dit niet op, excuseer je kort en corrigeer jezelf met de juiste naam.

Coming-out

A

Voor jezelf opkomen wanneer iemand een kwetsende opmerking maakt

B

Ervoor uitkomen dat je een deel bent van de LGBTQIA+ gemeenschap

C

Loskomen uit een omgeving die je beperkt om te kunnen zijn wie je bent

Extra uitleg:

Voor de meeste mensen uit de LGBTQ+-gemeenschap is dit geen makkelijk proces. Het is ook niet één groot moment waarop iemand het één keer vertelt en iedereen het daarna weet. Geef de persoon tijd om dit op hun eigen tempo te doen.

Trans man

A

Een man die opkomt voor de rechten van transpersonen

B

Iemand die bij de geboorte het geslacht 'man' toegewezen heeft gekregen, maar een vrouwelijke genderidentiteit heeft

C

Iemand die bij de geboorte het geslacht 'vrouw' toegewezen heeft gekregen, maar een mannelijke genderidentiteit heeft

Extra uitleg:

Belangrijk: wanneer iemand bijvoorbeeld trans man is, is deze persoon ook gewoon een man. We kunnen deze persoon dus ook gewoon benoemen als man. Het woord "trans" hoeft daar niet (telkens) voor te staan.

Ally of bondgenoot

A

Iemand die zelf niet tot de LGBTQ+-gemeenschap behoort, maar die zich mee inzet voor gelijke rechten en kansen van LGBTQ+-personen

B

Iemand die enkel bevriend wil zijn met LGBTQ+-personen

C

Iemand die een deel uitmaakt van de LGBTQ+-gemeenschap

Deel 2: Belangrijke gebeurtenissen uit de LGBTQ+-geschiedenis

Duur: 20 minuten

Doel

Leerlingen vertrouwd maken met belangrijke momenten en ontwikkelingen in de LGBTQ+-geschiedenis geeft hen inzicht in de strijd voor gelijke rechten en de veranderingen die de positie van LGBTQ+-personen in de maatschappij hebben beïnvloed.

Vorbereiding en werkwijze

Verdeel de leerlingen in groepen van twee of drie. In hun bundel staan zeven belangrijke gebeurtenissen uit de LGBTQ+-geschiedenis in België. Laat ze de gebeurtenissen koppelen aan de juiste jaartallen. Na tien minuten bespreek je de oplossingen met de leerlingen.

1966

1971

2003

2012

2015

2018

2023

Homohuwelijk: huwelijk werd opengesteld voor mensen van hetzelfde geslacht.

Wetsvoorstel goedgekeurd waardoor **homofob geweld** ("gaybashing") strenger bestraft wordt:

Eerste programma over homoseksualiteit op de nationale televisie: "Diagnose van het Anders-zijn".

Conversietherapie om LGBTQI+-personen "te genezen" wordt verboden.

Eerste transgender uit België die een geslachtsoperatie onderging

Het is niet langer nodig voor **(lesbische) meemoeders** om hun eigen kind te adopteren.

Transgenderpersoon moet niet meer voldoen aan bepaalde medische voorwaarden om **geslacht** en **voornaam** officieel aan te passen.

Na het overlopen van de oplossingen in de bundel, kan gevraagd worden aan de leerlingen of er zaken zijn die ze niet of anders hadden verwacht. Dit kan leiden tot een kort klasgesprek.

Om verder bij enkele gebeurtenissen wat meer duiding te geven, is het mogelijk om de leerlingen wat extra uitleg te geven, een fragment te laten zien of een artikel te tonen:

1
9
6
6

De nationale televisie zond een **programma uit over homoseksualiteit**, of beter gezegd over homofilie, genaamd 'Diagnose van het anders-zijn'. De uitzending was een mijlpaal, omdat er voor het eerst openbaar en genuanceerd over homoseksualiteit werd gesproken. Het programma duurde iets meer dan een uur en gaf een podium aan diverse sprekers: experts, leden van de toenmalige Antwerpse homovereniging BVSR, een districtcommandant van de Rijkswacht en willekeurige mensen op straat (Sven, 2021).

1
9
7
1

Corinne Van Tongerloo, geboren in 1936 als Cornelis Van Tongerloo, was de **eerste transgender persoon** uit België die een geslachtsoperatie onderging. Ze groeide op in Antwerpen en voelde al vroeg dat ze liever een meisje wilde zijn. Ze begon op haar zeventiende met dansen en werkte in Amsterdam als travestiet. Na problemen met de Nederlandse politie verhuisde ze naar Berlijn, waar ze hormonen begon te gebruiken. In 1971 onderging ze in Casablanca een geslachtsoperatie en keerde terug als Corinne Van Tongerloo (Heymans, 2017).

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2017/11/23/corinne--de-allereerste-belgische-transgender/#:~:text=In%20de%20nieuwste%20aflevering%20van,land%20die%20een%20geslachtsoperatie%20onderging.&text=In%201936%20wordt%20Cornelis%20Van%20Tongerloo%20geboren%20in%20het%20Antwerpse%20Schipperkwartier.>

2
0
0
3

21 jaar geleden opende België het **huwelijk voor mensen van hetzelfde geslacht**. Na Nederland was België het tweede land waar dit mogelijk werd. Sindsdien is het huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht legaal in ongeveer 35 landen wereldwijd (Arnoudt, 2023):

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/01/30/homohuwelijk-bestaat-20-jaar-in-ons-land-maar-in-grote-delen-va/>

Paars: homohuwelijk toegelaten.

2
0
1
2

Een wetsvoorstel werd goedgekeurd om **homofob geweld** ('gaybashing') strenger te bestraffen. Hierdoor werd de maximumstraf verhoogd van twintig naar dertig jaar (Sven, 2021).

2
0
1
5

Lesbische meemoeders hoeven hun kind niet meer te adopteren. Een wetsvoorstel zorgt ervoor dat de partner van de biologische moeder bij de geboorte automatisch als meemoeder erkend wordt. Hierdoor krijgen beide moeders dezelfde rechten vanaf de geboorte, zonder een adoptieprocedure te moeten doorlopen (Belga, 2014).

2018

Een transgender persoon hoeft geen specifieke medische procedure meer te volgen om hun **geslacht en naam** officieel te **veranderen** op officiële documenten en in het bevolkingsregister. Minderjarigen vanaf 16 jaar kunnen ook hun geslacht laten wijzigen in hun geboorteakte, mits bijstand van hun ouders of wettelijke vertegenwoordiger. Ze moeten ook een verklaring van een kinder- en jeugdpsychiater afgeven waaruit blijkt dat het een weloverwogen keuze is (Aanpassing van de geslachtsregistratie, Vlaanderen.be).

2023

Conversietherapie heeft tot doel om de seksuele geaardheid of genderidentiteit te veranderen van LGBTQ+-personen. De behandeling wordt voornamelijk toegepast binnen religieuze gemeenschappen die homoseksualiteit als een zonde beschouwen (Dekock, 2023). In de onderstaande video (5') getuigt Fabienne over de conversietherapie die ze onderging:

<https://www.vrt.be/vrt-nws/nl/2023/07/19/kamer-stemt-over-verbod-op-conversietherapie/>

Deel 3: Videofragment en case over transpersoon

Duur: 25 minuten

Doel fragment

De leerlingen krijgen inzicht in wat het is om een transpersoon te zijn en worden aangezet om na te denken over de belevenis van deze personen.

Doel case

De leerlingen kunnen na deze activiteit reageren op haat ten aanzien van LGBTQ+-personen.

Vorbereiding en werkwijze

Fragment Emile Jacobs

Laat de leerlingen hun bundel openen op pagina 4, waar ze een korte context van het fragment kunnen lezen. Leg uit dat dit fragment deel uitmaakt van de reeks 'Sarah in Genderland', waarin Sarah Van Deursen onderzoekt hoe jongeren omgaan met hun genderidentiteit. In dit fragment interviewt Sarah Emile Jacobs, de eerste trans jongen die een hoofdrol speelde in een Vlaamse fictiereeks.

Bespreek vooraf de vragen die de leerlingen bij dit fragment moeten beantwoorden, zodat ze het fragment aandachtig kunnen volgen.

Toon vervolgens het fragment, dat zich afspeelt tussen 00:02:44 en 00:09:23 op de volgende link: <https://onderwijs.hetarchief.be/item/r49g47nn71>. Hieronder vind je een voorbeeld van mogelijke antwoorden op de vragen, samen met extra informatie waar nodig:

1. Emile is een trans man: wat betekent dit?

Wanneer Emile geboren werd, kreeg hij van de dokters en zijn omgeving het geslacht vrouw toegewezen. Dit klopt echter niet met hoe hij zich voelt. Emile voelt zich een man. Zijn genderidentiteit (man) komt dus niet overeen met het geslacht dat hij bij zijn geboorte toegewezen kreeg.

2. Waarom zou Emile zich niet op zijn gemak voelen in andere fitnessen waar hij meer dat "machogevoel" had?

Bij deze vraag kun je de leerlingen zelf laten reflecteren en nadenken waarom Emile zich daar niet om zijn gemak zou voelen. Op deze manier leren de leerlingen zich inleven in de beleving van een transpersoon.

Mogelijke antwoorden zijn:

- Het zou kunnen dat Emile in het verleden al te maken heeft gekregen met "macho's" die kwetsende zaken tegen hem zeiden.
- Emile voelt zich onzeker omdat hij er niet uitziet als veel andere mannen die naar de fitness komen en vreest dat ze zullen neerkijken op hem.

3. Op welke manier merkte Emile dat er iets niet klopte? Welke specifieke zaken gaven Emile genderdysforie?

Hij voelde zich niet verbonden met de meisjes in zijn klas, die soms rokken of kleedjes droegen. Bovendien beseftte hij dat zijn lichaam niet overeenkwam met hoe hij zich van binnen voelde. Telkens wanneer Emile naar zijn eigen lichaam keek, bijvoorbeeld tijdens het douchen, voelde hij zich erg triest. Daarnaast veroorzaakten zijn menstruatie en borsten ook gevoelens van dysforie*.

**Genderdysforie is wanneer iemand een onbehagen voelt omdat die een verschil ervaart tussen diens genderidentiteit en het geslacht dat die toegewezen kreeg bij de geboorte.*

4. Emile heeft vier jaar gewacht om aan zijn ouders te vertellen dat hij trans is. Hoe denk je dat dit komt?

Laat de leerlingen hier zelf over reflecteren. Laat ze zichzelf voorstellen hoe ze zich zouden voelen wanneer ze dit zelf aan hun ouders zouden (moeten) vertellen. Laat hen nadenken over waar Emile bang voor geweest zou kunnen zijn, hoe hij zich gevoeld zou kunnen hebben, wat hij gedacht zou kunnen hebben...

5. Welke lichamelijke veranderingen heeft Emile sinds hij testosteron neemt?

Hij zweet meer en dit ruikt sterker. Daarnaast heeft hij ook baardgroei en een zwaardere stem.

Laat na het klassikaal overlopen van de vragen voldoende ruimte voor de leerlingen om hierover in gesprek te gaan. Let er hierbij wel op dat dit op een respectvolle manier gebeurt. Verwijs wanneer dit nodig is naar de gezamenlijke afspraken die op voorhand gemaakt werden en probeer gericht op zoek te gaan naar positieve meningen wanneer je merkt dat dit nodig is of probeer door te vragen om op deze manier tot meer begrip of empathie bij de leerlingen te komen.

Case Alex Dubois

Laat de leerlingen in groepen van twee of drie samenwerken. Nadat het filmfragment over Emile werd getoond en de vragen werden overlopen, vraag je de leerlingen om naar de case (Alex Dubois) op pagina 5 in hun bundel te gaan. Laat elke leerling individueel de case/situatie lezen.

Vervolgens laat je elke leerling anoniem een poll invullen via Mentimeter (slide 5), waarbij ze beantwoorden of ze de gebeurtenissen met Alex "oké", "niet oké" of "tussen de twee" vinden:

<https://www.mentimeter.com/app/presentation/altaomcraj6prvp7qhhj7q7sucy25b2u/pkw94qumjb1j/edit>

Toon klassikaal de resultaten van de Mentimeter en benadruk aan de leerlingen dat deze situatie een voorbeeld van een **haatmisdrijf** is ten aanzien van Alex Dubois.

In dit voorbeeld gaat het over **verbaal of psychisch geweld**, waarbij Alex te maken krijgt met beledigingen.

Informeer de leerlingen met de cijfers van een LGBTQ+-onderzoek in 2023 over geweld ten aanzien van LGBTQ+-personen (Belga, 2023):

- Een op de drie LGBTI-personen heeft in de afgelopen twee jaar fysiek geweld ervaren.
- Een even grote groep is slachtoffer van materieel geweld, zoals het vernielen van bezittingen.
- Meer dan zes op de tien zijn slachtoffer geweest van seksueel geweld.
- Ongeveer 93 procent van de respondenten heeft te maken gehad met verbaal of psychisch geweld.

Vraag de leerlingen de vragen op pagina 5 en 6 over de situatie van Alex in te vullen in hun groep van twee of drie:

- Hoe voel je je bij het lezen van de situatie? Waarom?
- Wat denk je dat de impact kan zijn op Alex Jacobs?
- Zou je het voorval negeren of erop reageren? Waarom?
- Als je beslist te reageren en op te komen voor Alex, hoe zou je dat het best kunnen doen?
- Surf naar deze pagina van WatWat (<https://www.watwat.be/pesten/iemand-wordt-gepest-hoe-reageer-ik-op-het-moment-zelf>). Welke tips zou je overwegen/toepassen?

Overloop na 10 minuten welke tips de leerlingen zouden overwegen/toepassen uit de bron van WatWat en voer een kort klasgesprek van 5 minuten.

De bron van WatWat uit de bovenstaande vragen geeft jongeren tips die ze kunnen gebruiken als ze verbaal geweld ten aanzien van een LGBTQ+-persoon zien.

<https://www.watwat.be/pesten/iemand-wordt-gepest-hoe-reageer-ik-op-het-moment-zelf>

De bron haalt samengevat volgende zaken aan:

- Spreek de persoon aan die aan het pesten is en laat duidelijk weten dat je dit gedrag niet accepteert en dat het moet stoppen.
- Durf je niet alleen op te treden? Praat er dan eerst over met vrienden en bespreek hoe jullie samen kunnen ingrijpen.
- Zorg voor afleiding om de aandacht weg te halen van het verbaal geweld. Begin bijvoorbeeld een gesprek over een ander onderwerp of zet muziek op.
- Probeer de persoon die gepest wordt uit de situatie te halen. Vraag bijvoorbeeld of ze even mee willen gaan of bied aan om te helpen.
- Houd de situatie vanaf een afstand in de gaten als je zelf gevaar loopt. Bied achteraf hulp aan en laat weten dat je er bent voor de persoon die gepest werd.

Wil je op andere manieren helpen? Laat de persoon die gepest wordt weten dat je er voor hen bent. En vergeet niet om erover te praten met een volwassene die je vertrouwt, zoals je ouders, leerkracht of een CLB-medewerker op school.

Deel 4: Videofragment en case over non-binair persoon

Duur: 25 minuten

Doel fragment

De leerlingen krijgen inzicht in wat het is om een non-binair persoon te zijn en worden aangezet om na te denken over de beleving van deze personen.

Doel case

De leerlingen kunnen na deze activiteit reageren op online haatberichten ten aanzien van LGBTQ+-personen.

Vorbereiding en werkwijze

Fragment Uwi Van Hauwermeiren

Laat de leerlingen hun bundel openen op pagina 7, waar ze een korte context van het fragment kunnen lezen.

Laat de leerlingen vooraf nadenken en neerschrijven wat ze denken dat een non-binair persoon zijn is. Bespreek ook vooraf de vragen die de leerlingen bij dit fragment moeten beantwoorden, zodat ze het fragment aandachtig kunnen volgen.

Toon vervolgens het volledige fragment van Uwi via de volgende link: <https://onderwijs.hetarchief.be/item/nk3613769w>. Hieronder vind je een voorbeeld van mogelijke antwoorden op de vragen, samen met extra informatie waar nodig:

1. Hoe omschrijft Uwi hun non-binariteit?

Uwi voelt zich niet thuis in wat vrouw zijn/man zijn is.

1. Hoe omschrijft Uwi hun non-binariteit?

Uwi voelt zich niet thuis in wat vrouw zijn/man zijn is.

Extra: non-binair zijn is een spectrum. Sommige non-binaire mensen voelen zich buiten de tweeledige genderverdeling man-vrouw, anderen voelen zich zowel man als vrouw, nog anderen voelen zich daar ergens tussen...

2. Uwi spreekt over verwachtingen die vasthangen aan een vrouwelijke naam hebben en aan borsten hebben. Welke verwachtingen zouden dit bijvoorbeeld kunnen zijn?

Deze verwachtingen kunnen leiden tot automatische aannames over iemands genderidentiteit, gebaseerd op bijvoorbeeld persoonlijkheidskenmerken.

Bijvoorbeeld: de aanname dat vrouwen van nature zorgend zijn, dat ze bescheiden moeten zijn, dat ze een kind moeten krijgen...

Laat de leerlingen hier verder over reflecteren: merken ze zelf dat er soms bepaalde verwachting hangen aan hoe ze eruit zien?

3. Is non-binariteit een nieuw verschijnsel?

Non-binariteit is geen nieuw fenomeen. De indianen hadden al een term "two-spirits": personen die kenmerken van zowel mannen als vrouwen combineerden in één genderidentiteit. Zij werden "two-spirits" genoemd.

4. Wat bedoelt Uwi met 'binair denken'? Waaraan kunnen we merken dat er binair gedacht wordt in onze maatschappij?

We denken enkel nog maar in man of vrouw zijn. Wat ertussen zit, is volledig van de kaart geveegd. In onze maatschappij zien we dit terug in het gebrek aan erkenning en acceptatie van niet-binaire personen en in systemen die enkel gebaseerd zijn op een binaire genderindeling: bv. toiletten, identiteitsdocumenten.

5. Wat zijn voornaamwoorden? Wat zijn jouw voornaamwoorden?

Voornaamwoorden zijn de woorden die gebruikt worden om naar iemand te verwijzen, zoals "hij", "zij", "hen" of "die". Voor non-binaire personen kunnen voornaamwoorden zoals "die/hun" gebruikt worden.

Een antwoord op het tweede deel van de vraag schrijven leerlingen voor zichzelf op.

6. Weten personen altijd al van jongs af aan wat hun genderidentiteit is? Staat dit volledig vast bij de geboorte?

Niet alle personen weten van jongs af aan wat hun genderidentiteit is. Voor sommige mensen is het proces van het ontdekken van hun genderidentiteit een geleidelijke ontwikkeling die plaatsvindt gedurende hun leven. Het staat niet volledig vast bij de geboorte en kan veranderen naarmate iemand meer over zichzelf leert en groeit.

Case Charlie Dewulf

Vraag de leerlingen na het filmfragment over non-binariteit naar de case (Charlie Dewulf) op pagina 8, 9 en 10 in hun bundel te gaan. Lees de inleiding van de case voor en laat de leerlingen individueel de comments/opmerkingen op het HLN-artikel op Facebook lezen.

Vraag de leerlingen daarna opnieuw anoniem de poll op Mentimeter in te vullen, waar de vraag wordt gesteld of ze de comments op het artikel over Charlie Dewulf oké, niet oké of tussen de twee vinden:

<https://www.mentimeter.com/app/presentation/altaomcraj6prvp7qhhj7q7sucy25b2u/pkw94qumjb1j/edit>

Toon klassikaal de resultaten van de Mentimeter en benadruk aan de leerlingen dat deze situatie een voorbeeld van **online haatberichten** of **online haatspraak** is ten aanzien van Charlie Dewulf. In dit voorbeeld wordt Charlie online beledigd.

Laat de leerlingen de vragen op pagina 10 en 11 over de case van Charlie invullen in hun groep van twee of drie:

- Hoe voel je je bij het zien van de opmerkingen? Waarom?
- Wat denk je dat de impact van de opmerkingen kan zijn op Charlie Dewulf?
- Zou je de opmerkingen negeren of erop reageren?
- Als je beslist te reageren op een opmerking die je niet oké vindt, hoe zou je dat het best kunnen doen?
- Surf naar deze pagina van WatWat (<https://www.watwat.be/sociale-media/hoe-reageer-ik-op-online-haatspraak>). Welke tips zou je overwegen/toepassen?

Overloop na 10 minuten welke tips de leerlingen zouden overwegen/toepassen uit de bron van WatWat en voer een kort klasgesprek van 5 minuten.

De bron van WatWat uit bovenstaande vragen geeft jongeren tips over hoe ze kunnen omgaan met online haatberichten en over hoe ze kunnen afkomen van een slecht gevoel na het lezen van de comments.

<https://www.watwat.be/sociale-media/hoe-reageer-ik-op-online-haatspraak>

De bron haalt samengevat volgende zaken aan:

- Reageer niet meteen. Neem even de tijd om je emoties te laten zakken voordat je reageert om te voorkomen dat je iets zegt waar je later spijt van krijgt.
- Erken eerst de emotie van de persoon die haat zaait. Je kunt bijvoorbeeld zeggen: "Je lijkt boos te zijn, dat begrijp ik."

- Laat weten dat je het niet eens bent met de haatspraak, zowel in een reactie onder de post als in een privéberichtje.
- Praat vanuit je eigen standpunt en geef aan dat het niet oké is wat er gezegd wordt. Bijvoorbeeld: "Ik vind het niet oké wat je zegt..."
- Vraag waarom de persoon zulke opmerkingen maakt en probeer het gesprek aan te gaan om te begrijpen waar het vandaan komt.
- Verbeter eventuele foutieve informatie die wordt verspreid.
- Steun het slachtoffer door te laten zien dat je het met hen eens bent of door hen een hart onder de riem te steken.
- Als het mogelijk is, verwijder de haatdragende berichten of rapporteer ze aan de beheerders van het platform.
- Stel duidelijke grenzen en geef aan dat bepaald taalgebruik niet acceptabel is.
- Onthoud dat je je mening mag geven, maar dat haatspraak strafbaar is en niet getolereerd wordt.

Als je je slecht voelt na het zien van haatcomments, zijn dit de tips om hiermee om te gaan:

- Sluit de app even of leg je telefoon weg om je gedachten te verzetten.
- Doe iets leuks om je gedachten te verzetten en jezelf af te leiden van de negatieve opmerkingen.
- Overweeg om het profiel dat je een slecht gevoel gaf te ontvolgen of te muten.
- Praat met vrienden, ouders of andere vertrouwenspersonen over hoe je je voelt en vraag om steun.

STOP

Deel 5: Voornaamwoordenspel

Duur: 15 minuten

Doel

De leerlingen leren op een speelse wijze wat voornaamwoorden zijn en leren deze correct gebruiken.

Vorbereiding en werkwijze

Verdeel de leerlingen in groepen van twee of drie en laat hen naar pagina 12 in hun leerlingenbundel gaan waar ze informatie vinden over hoe voornaamwoorden correct gebruikt kunnen worden. Overloop dit met de leerlingen voor de opdracht begint.

Deel aan elke groep de kaartjes van het voornaamwoordenspel uit. Alle leerlingen dienen één kaartje te krijgen. Op elk kaartje staat op de voorkant een persoon met diens voornaamwoorden en wat extra informatie over deze persoon. Op de achterkant staan mogelijke vragen die de leerlingen kunnen stellen over deze persoon.

De leerlingen stellen elkaar nu, tijdens een gesprek van twee minuten, vragen over de persoon die op het kaartje van hun partner staat en proberen zoveel mogelijk informatie te verzamelen. Het is hierbij belangrijk dat ze de juiste voornaamwoorden gebruiken van de personen op hun kaartje. Telkens wanneer iemand een fout voornaamwoord gebruikt, krijgt die een "strafpunt".

Zie kaartjes en strafpunten in Bijlage 3.

Na het gesprek van twee minuten schuiven de leerlingen door, hebben ze een andere gesprekspartner en krijgen ze een ander persoon over wie ze moeten praten. Laat de leerlingen twee tot vier keer doorschuiven.

De winnaar is de leerling die op het einde van het spel de minste strafpunten heeft.

Voorbeelden van correct gebruik van non-binaire voornaamwoorden:

- Gebruik van **"die"** i.p.v. "hij/zij"

Sam voelt zich niet goed. Die is misschien ziek.

- Gebruik van **"hen"** i.p.v. "hem/haar"

Joran gaat met hen naar de dokter.

- Gebruik van **"hun"** i.p.v. "zijn/haar"

Bij de dokter wordt hun koorts gemeten.

- Gebruikt van **"diens"** i.p.v. "zijn/haar"

Bij de dokter wordt diens koorts gemeten.

Leerlingenbundel

workshop

LGBTQ+

**Wegwijs in de
wereld van LGBTQ+**

Goede afspraken maken goede vrienden

Noteer hier de gemaakte afspraken met de klas:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. Informeer je over LGBTQ+

Hieronder vind je een overzicht van de termen uit de quiz, samen met hun betekenis.

LGBTQIA+

Lesbisch Gay Biseksueel Transgender Queer Intersex Aseksueel

Transfobie

Vooroordelen, een afkeer of onbegrip hebben voor personen die zich niet identificeren met het geslacht dat ze toegewezen kregen

Misgenderen

Wanneer je iemand aanspreekt met woorden die niet bij de genderidentiteit van die persoon passen. Bijvoorbeeld iemand die zich een man voelt, maar wordt aangesproken met "mevrouw"

Cisgender

Wanneer de genderidentiteit van iemand overeen komt met het geslacht dat die persoon toegewezen kreeg bij diens geboorte

Panseksueel

Iemand voor wie de genderidentiteit van een potentiële partner niet uitmaakt om zich wel of niet aangetrokken te voelen tot die persoon

Deadnaming

Wanneer anderen bewust of onbewust de vorige naam van een trans persoon blijven gebruiken.

Coming-out

Ervoor uitkomen dat je een deel bent van de LGBTQIA+ gemeenschap

Trans man

Iemand die bij de geboorte het geslacht 'vrouw' toegewezen heeft gekregen, maar een mannelijke genderidentiteit heeft

**Ally of
bondgenoot**

Iemand die zelf niet tot de LGBTQ+-gemeenschap behoort, maar die zich mee inzet voor gelijke rechten en kansen van LGBTQ+-personen

2. LGBTQ+-rechten in België

Probeer de verandering in LGBTQ+-rechten te verbinden met het juiste jaartal.

1966

Homohuwelijk: huwelijk werd opengesteld voor mensen van hetzelfde geslacht.

1971

Wetsvoorstel goedgekeurd waardoor **homofob geweld** ("gaybashing") strenger bestraft wordt.

2003

Eerste programma over homoseksualiteit op de nationale televisie: "Diagnose van het Anders-zijn".

2012

Conversietherapie om LGBTQI+-personen "te genezen" wordt verboden.

2015

Eerste transgender persoon uit België die een geslachtsoperatie onderging.

2018

Het is niet langer nodig voor **(lesbische) meemoeders** om hun eigen kind te adopteren.

2023

Transgenderpersoon moet niet meer voldoen aan bepaalde medische voorwaarden om **geslacht** en **voornaam** officieel aan te passen.

3. De leefwereld van LGBTQ+-personen

Fragment

Sarah in Genderland: Emile Jacobs

Jullie krijgen zo meteen een fragment te zien uit de VRT-reeks "Sarah in Genderland". In dit fragment interviewt Sarah Van Deursen Emile Jacobs, een trans man die meespeelt in de Ketnet-reeks 4eVeR. Emile vertelt over zijn ervaring als transpersoon en over zijn transitie.

Het fragment is terug te bekijken via volgende link:
<https://onderwijs.hetarchief.be/item/r49g47nn71>,
00:02:44 - 00:09:23.

Bekijk het fragment en beantwoord daarna onderstaande vragen:

1. Emile is een trans man: wat betekent dit?

.....
.....
.....

2. Waarom zou Emile zich niet op zijn gemak voelen in andere fitnessen waar hij meer dat "machogevol" had?

.....
.....
.....

3. Op welke manier merkte Emile dat er iets niet klopte? Welke specifieke zaken gaven Emile genderdysforie?

.....
.....
.....

4. Emile heeft vier jaar gewacht om aan zijn ouders te vertellen dat hij trans is. Hoe denk je dat dit komt?

.....
.....
.....

5. Welke lichamelijke veranderingen heeft Emile sinds hij testosteron neemt?

.....
.....
.....

Case

Alex Dubois

Alex is 18 jaar oud en zit bij jou op school. Je kent hem niet zo goed, maar weet wel dat hij **trans man** is.

Alex werd geboren in het lichaam van een meisje. Al sinds hij 12 jaar is, voelt hij zich niet zo goed in zijn lichaam. Twee jaar geleden deed hij zijn coming-out voor zijn familie en vrienden. Hij kon rekenen op veel steun en startte vrijwel meteen met hormonale therapie en liet de V op zijn identiteitskaart veranderen naar een M. Op de dag dat hij 17 werd, liet hij zijn borsten verwijderen. Nu is hij bijna van plan om een geslachtsbevestigende ingreep te laten doen en dat maakt hem heel gelukkig, omdat hij zich nog nooit zo goed in zijn lichaam voelde.

Je ziet Alex wandelen door de stad wanneer hij geconfronteerd wordt met een groep jongens, van op jouw school, die hem **uitlachen en vernederen om zijn transidentiteit**. Ze vinden hem een "freak" en een aandachtsoeker en noemen hem voortdurend bij zijn "deadname". Eén jongen beweert zelfs dat Alex geen echte jongen is en dat ook nooit zal zijn, hoeveel operaties hij ook krijgt.

Situatie gelezen? Denk nu voor jezelf na wat je ervan vindt. Vind je het **"oké"**, **"niet oké"** of **"tussen de twee"**? Geef dat anoniem aan via de poll.

Beantwoord nu per twee enkele vragen over de situatie:

1. Hoe voel je je bij het lezen van de situatie? Waarom?

.....
.....
.....

2. Wat denk je dat de impact kan zijn op Alex Jacobs?

.....
.....
.....

3. Zou je het voorval negeren of erop reageren? Waarom?

.....
.....
.....

4. Als je beslist te reageren en op te komen voor Alex, hoe zou je dat het best kunnen doen? Denk na over enkele mogelijke manieren.

.....
.....
.....

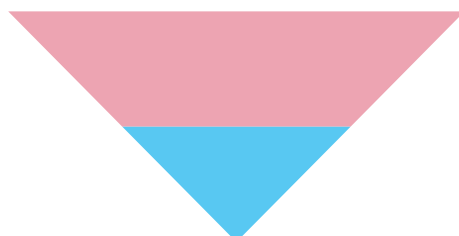
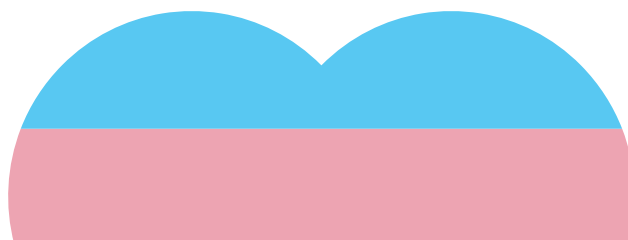
5. Surf naar deze pagina van WatWat of scan de QR-code:
<https://www.watwat.be/pesten/iemand-wordt-gepest-hoe-reageer-ik-op-het-moment-zelf>

Deze pagina geeft tips over hoe je kan reageren als je merkt dat iemand gepest of gediscrimineerd wordt. Je ontdekt er **hoe je de pester moet aanspreken**, maar ook **wat je voor het slachtoffer kan doen**.

6. Bespreek per twee welke tips jullie zouden overwegen/toepassen.

.....
.....
.....
.....
.....

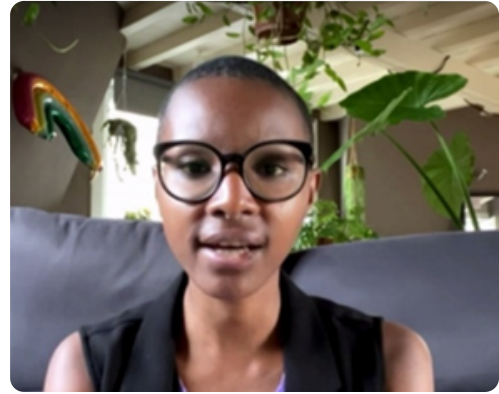

Fragment

Non-binair is geen modewoord

Jullie krijgen een getuigenis te zien waarin Uwi Van Hauwermeiren spreekt over hun non-binaire identiteit.

Via deze link kun je deze herbekijken:
<https://onderwijs.hetarchief.be/item/nk3613769w>

Denk voor de getuigenis eens na over wat je denkt dat non-binair zijn is. Probeer hiervan per twee een definitie te vormen.

.....

.....

.....

Dit is de vlag voor non-binaire personen

Bekijk nu het fragment en beantwoord onderstaande vragen:

1. Hoe omschrijft Uwi hun non-binariteit?

.....

.....

.....

2. Uwi spreekt over verwachtingen die vasthangen aan een vrouwelijke naam hebben en aan borsten hebben. Welke verwachtingen zouden dit bijvoorbeeld kunnen zijn?

.....

.....

.....

3. Is non-binariteit een nieuw verschijnsel?

.....
.....

4. Wat bedoelt Uwi met 'binair denken'? Waaraan kunnen we merken dat er binair gedacht wordt in onze maatschappij?

.....
.....
.....

5. Wat zijn voornaamwoorden? Wat zijn jouw voornaamwoorden?

.....
.....
.....

6. Weten personen altijd al van jongs af aan wat hun genderidentiteit is? Staat dit volledig vast bij de geboorte?

.....
.....

Case

Charlie Dewulf

In de laatste editie van de Slimste Mens deed regisseur Charlie Dewulf mee. Charlie getuigde er openhartig over het verlies van hun ouders, die kort na elkaar zelfmoord pleegden. HLN schreef een artikel over hun passage, waarbij de titel vermeldde dat Charlie non-binair is. Op Facebook reageerden meer dan 3000 mensen op het artikel.

Bekijk op de volgende pagina de kop van het artikel en lees enkele van de reacties onder het Facebook-bericht van HLN.

HLN.be

6 december 2023 · 🌐

"Mijn beide ouders zijn vorig jaar overleden", klonk het. "Allebei aan suïcide, maar met een maand tussen." 😞

HLN.BE

Nooit werd het zo ijzig stil in 'De slimste mens': non-binaire Charlie Dewulf maakt verpletterende indruk in pakkendste aflevering ooit

👍👍👍 2,8 d.

3,1 d. opmerkingen 43 keer gedeeld

Gelukkig dat ze zich geen koei voelt
Anders zeikte en schijte ze daar alles onder

16 w Leuk Beantwoorden

non binair? gebruikt die dan geen 0'en of 1'en? 😞

16 w Leuk Beantwoorden

Waarom moet vermeld worden dat ze non binair is. Van anderen zeggen we toch ook niet ik ben Joep heterosexueel van origine en nu eigenlijk nog.

16 w Leuk Beantwoorden

Goh Belgische media doet ook al goed mee met die agenda .. het normaliseren van deze gekkigheid...

Kut voor haar, maar dat moet dan even extra benadrukt worden met haar nonbinaire gevoel omdat dat zo enorm in is om over dat volk te praten? Lekker belangrijk, aandachtsoeker.

Onzin dat ding spoort gewoon niet. Opsluiten en als de rest van die in de war mensen. Dat dit gepromoot wordt is niet te geloven. Deze hele generatie zit voor losers gadverdamme.....zwakke mensen maar goed dat ze niet meer kunnen voortplanten

16 w Leuk Beantwoorden

Nu is de vraag wanneer zij gaat zelfmoord plegen met haar non-binaire storing in haar hersenen.

16 w Leuk Beantwoorden

Snap ik met zo'n kind 🤔👍 5

Reacties gelezen? Denk nu voor jezelf na wat je van de reacties vindt. Zie je ze als "oké", "niet oké" of "tussen de twee"? Geef dat anoniem aan via de poll.

Beantwoord nu per twee enkele vragen over bovenstaande reacties:

1. Hoe voel je je bij het zien van de opmerkingen? Waarom?

.....

.....

.....

2. Wat denk je dat de impact van de opmerkingen kan zijn op Charlie Dewulf?

.....

.....

.....

3. Zou je de opmerkingen negeren of erop reageren? Waarom?

.....

.....

.....

4. Als je beslist te reageren op een opmerking die je gemeen vindt, hoe zou je dat het best kunnen doen? Denk na over enkele mogelijke manieren.

.....
.....
.....

5. Surf nu naar deze pagina van Wat Wat of scan de QR-code:

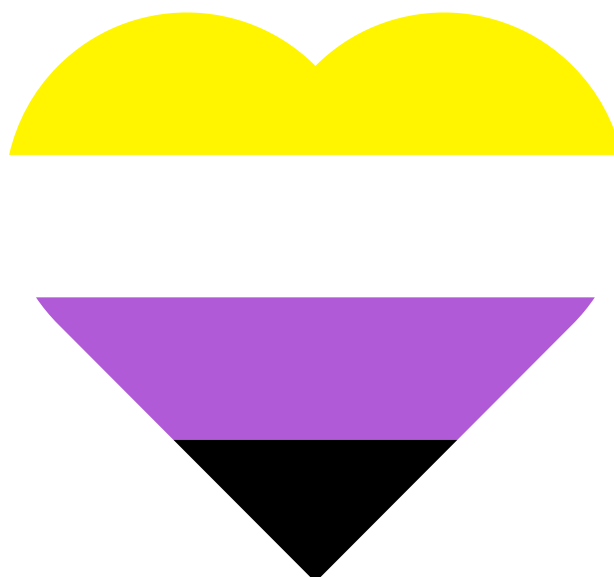
<https://www.watwat.be/sociale-media/hoe-reageer-ik-op-online-haatspraak>

Deze pagina biedt enkele **tips** over hoe je kan **omgaan met haatberichten** op sociale media. Daarnaast worden tips gegeven om **van een slecht gevoel af te komen** na het lezen van gemene opmerkingen online.

6. Bespreek per twee welke tips jullie zouden overwegen/toepassen.

.....
.....
.....
.....
.....

4. De juiste voornaamwoorden gebruiken

Zoals jullie in de voorbije oefeningen konden merken, is het correct gebruiken van **voornaamwoorden** heel belangrijk. Maar hoe moet dat nu?

Er zijn veel verschillende voornaamwoorden, maar dit zijn de meest gebruikte:

- Hij-hem-zijn
- Zij-haar-haar
- Die-hen-hun
- Hen-hen-hun
- Die-die-diens

Waarschijnlijk weet je wel hoe je de voornaamwoorden hij/zij moet gebruiken. Dit doen we immers elke dag in ons dagelijkse taalgebruik. Bv: Seppe gaat naar de winkel. Daar koopt **hij** eieren en melk. Nour ging met **hem** mee. **Zij** had fruit en groenten nodig en vraagt een Seppe of hij alles heeft wat op **zijn** lijstje stond.

Hoe kunnen we nu non-binaire voornaamwoorden gebruiken?

- Gebruik van "die" i.p.v. "hij/zij": Sam gaat naar de winkel. Daar koopt **die** eieren en melk.
- Gebruik van "hen" i.p.v. "hem/haar": Nour ging met **hen** mee.
- Gebruik van "hun" i.p.v. "zijn/haar": Nour vraagt Sam of die alles heeft wat op **hun** lijstje stond.
- Gebruikt van "diens" i.p.v. "zijn/haar": Nour vraagt Sam of die alles heeft wat op **diens** lijstje stond.

Op deze pagina van WatWat kun je extra informatie vinden over voornaamwoorden en het correct gebruik ervan:

<https://www.watwat.be/identiteit/hoe-gebruik-ik-diehenhun>

Reflectierapport

Inleiding

Na het vooronderzoek, waarbij we educatieve materialen en interviews met leerkrachten rond het thema LGBTQ+ bestudeerden, konden we van start gaan met de kern van de opdracht: het ontwikkelen van het studiemateriaal voor een workshop over LGBTQ+. We kwamen fysiek samen om te brainstormen over mogelijke werkvormen voor de workshop. We merkten dat dit vrij vlot ging dankzij de inspiratie die we opdeden uit verschillende studiematerialen. Tijdens de brainstormsessies besloten we de workshop te richten op trans- en non-binaire personen, gezien de bestaande controverse en het onbegrip rondom deze groep in zowel onze eigen omgeving als de media.

Belang van het onderwerp

Bij verder onderzoek naar discriminatie van trans- en non-binaire personen werd duidelijk hoe noodzakelijk het is om dit thema op scholen te behandelen. België scoort hoog op de Europese ranglijst van LGBTQ+-rechten (Bosmans, 2024), maar meer dan de helft van LGBTQ+-personen voelt zich niet veilig genoeg om hand in hand over straat te lopen met hun partner. Bovendien is één op de drie LGBTQ+-personen slachtoffer van fysiek geweld (Belga, 2023). Deze feiten motiveerden ons extra om een effectieve workshop te ontwikkelen voor leerlingen uit het middelbaar, rekening houdend met de grote verschillen in hoezeer jongeren bekend zijn met dit thema.

Ontwikkeling van de workshop

We kwamen al vrij snel op het idee om de workshop te beginnen met een quiz om te peilen naar de voorkennis van de leerlingen over termen uit de LGBTQ+-gemeenschap. Op deze manier wordt voor de leerkracht ook duidelijk hoe breed de kennis van de leerlingen hierover is en leren leerlingen die nog weinig weten over LGBTQ+ belangrijke informatie en kennis die nodig is om de rest van de workshop goed te kunnen volgen. Verder leek het ons passend om een kort overzicht te geven van de geschiedenis van belangrijke gebeurtenissen uit de LGBTQ+-gemeenschap. Zo krijgen de leerlingen meer context van de weg die personen uit de LGBTQ+-gemeenschap aflegden en hoe hun rechten geëvolueerd zijn.

Daarnaast wilden we de leerlingen ook laten kennismaken met trans- en non-binaire personen aan de hand van videofragmenten. We vinden het immers belangrijk dat zij ook een gezicht krijgen en er niet enkel over hen gesproken wordt in abstracte begrippen. Voor leerlingen is dit misschien de eerste keer of één van de weinige keren dat ze representatie zien van een trans- of non-binair persoon. We vinden het belangrijk dat de leerlingen deze representatie ook op school te zien krijgen.

Verder waren we het er ook vrij snel eens dat we ook een onderdeel in de workshop wilden steken rond de haat waarmee trans- en non-binaire personen te maken krijgen. Veel mensen zijn zich er niet van bewust dat dit nog steeds een realiteit is voor LGBTQ+-personen. Hiermee wilden we bewustzijn creëren en empathie aanspreken bij de leerlingen. Volgens Van Alstein (2018) is het belangrijk om een klasgesprek over controversiële thema's goed te structureren. Daarom voorzagen we vragen bij de videofragmenten en cases, zodat een georganiseerd klasgesprek kan ontstaan. We streefden ernaar om te diversifiëren in de werkvormen, omdat dit volgens Van Alstein (2018) wenselijk is bij controversiële thema's.

Uittestmoment

Het uittestmoment leverde ons enkele waardevolle inzichten over wat goed werkt en wat mogelijk nog beter kan. Zo bleek het peilen naar de voorkennis in het begin van de les een goed idee, want onder onze medestudenten bleek dat velen de (exacte) betekenis niet kenden. De video waarin we een LGBTQ+-persoon aan het woord lieten, bleek ook goed te werken, omdat de leerlingen daar wat meer context meekrijgen over wat non-binair zijn is. Tot slot bleek de verwijzing naar WatWat, een website met artikelen specifiek voor jongeren, een goede keuze vanwege de aansluiting met hun leefwereld.

Toch zagen we na het uittestmoment enkele verbeterpunten. Aangezien het onderwerp controversieel kan zijn en niet alle leerlingen ermee bekend zijn, ontdekten we dat het beter is om sommige antwoorden anoniem te verzamelen om controverses te vermijden. Tot slot bleek het gebruik van de juiste voornaamwoorden lastig en werd dit niet altijd serieus genomen. Daarom besloten we om aan het einde van de workshop een activiteit in te voegen die het belang van correcte voornaamwoorden benadrukt en de leerlingen op een speelse manier leert hoe ze deze correct kunnen gebruiken.

Bijlagen

Bijlage 1: Vooronderzoek

a. Interviewvragen

1. Hoe zou je burgerschapseducatie omschrijven in eigen woorden?
2. Hoe probeer je aandacht te geven aan burgerschapseducatie tijdens jouw lessen?
3. Welke thema's komen aan bod in de lessen met betrekking tot burgerschapseducatie?
4. Wordt burgerschapseducatie gecoördineerd op schoolniveau?
 - a. Worden hier afspraken rond gemaakt met de andere leerkrachten?
5. Ken je het hidden curriculum?
 - a. Wat is dit volgens jou?
6. Hoe komt het hidden curriculum aan bod op school?
7. Hoe implementeer je het hidden curriculum in je lessen?
8. Hoe zorg je voor een open klasklimaat?
9. Welke werkvormen gebruik je in de klas?
 - a. Kan je dit verduidelijken?
10. Is het thema LGBTQ+ al aan bod gekomen in je lessen?
 - a. Op welke manier?
11. Hoe zorg je voor een veilig klasklimaat?
12. Heb je al spanningen gehad tussen leerlingen?
 - a. Hoe ga je daarmee om?
13. Hoe zorg je dat burgerschapseducatie aansluit bij actuele thema's en de leefwereld van jongeren?
 - a. Welke thema's uit jouw vak kan je daarvoor aangrijpen?
14. Zijn er thema's die vanuit de leerlingen zelf komen?
 - a. Welke thema's zijn dit?
15. Zie je de leerplandoelstellingen eerder als een hulpmiddel of een rem bij het geven van burgerschapseducatie?
 - a. Op welke manier?

b. Interviews

Interview met Evy De Brabandere - leerkracht Frans, Nederlands en Engels in de eerste en tweede graad, afgenomen door Lyssa Depry

I: Hoe zou je burgerschapseducatie omschrijven in eigen woorden?

R: Ik zou zeggen dat dat gaat over een goede burger zijn. De leerlingen waarden en normen meegeven, bijvoorbeeld: Als er een ongeval zou gebeuren, hoe reageer je daar dan op? Als leerkracht leg je de leerlingen dan uit dat het je plicht is om te helpen. Of het kan gaan over bijvoorbeeld beleefdheid of empathie en tact hebben. Of zorgen voor je medemens, proberen om een goed mens zijn dus.

I: Hoe probeer je aandacht te geven aan burgerschapseducatie tijdens jouw lessen?

R: Ik denk dat ik dat wel al vaak heb laten vallen in mijn lessen, soms ook gewoon onbewust. Zeker aangezien ik taalvakken geef, is het al vaak gebeurd dat de leerlingen eens een tekst moeten lezen waar dan eens burgerschap in aan bod komt. Als dat in de les Frans of Engels is, laat ik de leerlingen eens babbelen in het Frans of Engels. En zo laat ik ze dus eens over die onderwerpen praten.

I: Welke thema's komen aan bod in de lessen met betrekking tot burgerschapseducatie?

R: Ik herinner me nu laatst in de les Frans dat het ging over ongevallen, gewond zijn en een ambulance bellen. Dan liet ik de leerlingen eens nadenken over wat je moet doen als dat ze dat in het echte leven tegenkomen. Of in de les Engels hadden we het onlangs door een tekst over sociale media en vroeg ik de leerlingen of zij veel sociale media gebruiken en veel op hun gsm gebruiken. Dat zou misschien ook onder het thema burgerschap kunnen horen? Hun zo wat bewustmaken over hun gsm-gebruik? Meer thema's kan ik me nu niet direct herinneren, maar in die teksten komt het dus sowieso wel vaak aan bod.

I: Wordt burgerschapseducatie gecoördineerd op schoolniveau?

R: Ja, zeker wel. We hebben een zorgbeleid bij ons op school. Die thema's van burgerschap zitten daar dan wat in gebundeld. Zoals bijvoorbeeld over zorgen dat iedereen meetelt, of over respect hebben. Momenteel hangen er bij ons op school posters op waar mevrouw en meneer op staat. Dat leert de leerlingen dus wel wat over beleefdheid en respect tegenover de leerkrachten.

I: Lezen de leerlingen die posters dan gewoon of haal je dat als leerkracht ook aan?

R: Dat is iets dat ik als leerkracht niet doe, want ik ben dit jaar geen titularis, maar de titularissen bij ons op school roosteren voor de lagere jaren wel altijd een uur per week in om over bepaalde thema's te spreken en daar komt dat van die posters ook wel aan bod.

I: Oké, en wordt er nog op een andere manier burgerschapseducatie gedaan op schoolniveau?

R: Iets anders wat ik me nu nog herinner over onze school is dat er in BSO geen examens worden gegeven en daar worden in de plaats projectweken gehouden. Dan werkt ieder vak rond een bepaald thema en dat zou dus wel over burgerschap kunnen gaan. Maar als nieuwe leerkracht op de school weet ik er nog niet zoveel van. Daar wordt nog over vergaderd binnenkort.

I: Worden over burgerschapseducatie afspraken gemaakt met de andere leerkrachten?

R: Wat je precies doet in je vak wordt wel besproken met je vakcollega's, maar meestal heb ik wel gewoon de vrijheid om te kiezen welke artikels ik de leerlingen laat lezen. Als de les bijvoorbeeld over alcoholgebruik zou gaan, kan ik er voor kiezen om eens een bijkomend een artikel te tonen van iemand die verongelukt is, met dan de boodschap dat je drinken en rijden niet doet.

I: Ken je het hidden curriculum?

R: Ja, ik denk dat wel ken.

I: Wat is dit volgens jou?

R: Ik veronderstel dat dat gaat over wat niet per se in het leerplan staat, maar wat je wel doet in je vak.

I: Hoe komt het hidden curriculum aan bod op school?

R: Dan denk ik vooral aan de projectweek bij de leerlingen in BSO, omdat zij geen examens hebben. En aan wat het zorgbeleid en de zorgleerkrachten doen bij ons op school. Dat met die posters bijvoorbeeld.

I: Hoe implementeer je het hidden curriculum in je lessen?

R: In mijn lessen denk ik dat dat vooral aan bod komt bij eens een toets begrijpend lezen en bij luistertoetsen die ik zelf samenstel.

I: Hoe zorg je voor een open en veilig klasklimaat?

R: Als je titularis bent van een klas is er natuurlijk dat uurtje dat je babbelt met de leerlingen. Zo worden vaak problemen binnen een klasgroep opgelost. Wat ik zelf doe is vooral leerlingen laten begrijpen als iets niet oké is. Soms floepen ze er van alles uit over andere leerlingen, en zeggen ze bijvoorbeeld dat iemand dom is. Ze bedoelen dat dan niet per se slecht, maar toch zie ik dat dat kan kwetsen. Dan maak ik daar een opmerking over zodat iedereen zich wel gewoon comfortabel voelt.

I: Aangezien je taalvakken geeft, kan het zijn dat leerlingen zich soms oncomfortabel voelen bij het spreken van een andere taal?

R: Ja, zeker. Om dat een beetje tegen te gaan laat ik de leerlingen soms eens in kleine groepjes met elkaar spreken of ik heb ze ook al eens voor een presentatie alleen bij mij geroepen en dan laat ik de andere leerlingen werken aan iets anders.

I: Welke werkvormen gebruik je in de klas?

R: Ik laat de leerlingen vaak in groepjes werken, bij het oplossen van oefeningen bijvoorbeeld. Of wat bij ons op school ook veel gedaan wordt, is werken met Bookwidgets. Niet echt om leerstof aan te brengen, maar vooral voor toetsjes en oefeningen vind ik dat ook leuk om te gebruiken. En ja, ik laat de leerlingen natuurlijk ook vaak dialogen doen in het Frans of in het Engels, zodat ze die spreekvaardigheid wat leren.

I: Is het thema LGBTQ+ al aan bod gekomen in je lessen?

R: In mijn lessen nog niet dat ik mij nu kan herinneren. Bij ons op school is er wel een werkgroep die zich bezighoudt met themadagen en daar is seksuele voorlichting dus wel al eens in aan bod gekomen, maar dat is wel iets dat meer in de hogere jaren wordt gedaan.

I: Heb je al spanningen gehad tussen leerlingen?

R: Zeker, iedere dag. Leerlingen die plots niet meer overeen komen met elkaar en mij dan komen zeggen dat ze niet meer naast die persoon willen zitten.

I: Hoe ga je daarmee om?

R: Dan zet ik ze als het kan op een bank apart. Als dat niet kan roep ik ze na de les nog eens bij mij om eens te babbelen en te vragen wat precies het probleem is. Als ze er dan nog niet uit komen of ze komen niet overeen dat laat ik ze naar een van de zorgleerkrachten gaan zodat dat opgevolgd kan worden.

I: En hebben ze soms discussies over bepaalde thema's?

R: Nee, niet echt. Daar zijn ze volgens mij nog een beetje te jong voor.

I: Hoe zorg je ervoor dat burgerschapseducatie aansluit bij actuele thema's en de leefwereld van jongeren?

R: Dat is een beetje te zien over welk onderwerp van burgerschap ik het heb denk ik. Meestal ga ik wel gewoon op zoek naar recente artikels of bespreken we onderwerpen die recent in het nieuws gekomen zijn.

I: Welke thema's uit jouw vak kan je daarvoor aangrijpen?

R: Omdat ik talen geef, heb ik het gevoel dat je wel alles wat kan aankaarten, zolang daar een tekst over bestaat of er onlangs iets in het nieuws over is gekomen.

I: Zijn er thema's die vanuit de leerlingen zelf komen? Welke thema's zijn dit?

R: Nee, de vraag van leerlingen om het over thema's te hebben is er nog niet echt geweest. Er is nu in een klas wel een leerling met anorexia en er zijn klasgenoten die daar wel wat vragen over stellen. Dan praat ik daar met de leerlingen eens over, maar dat thema wordt niet als leerstof in de les zelf opgenomen.

I: Zie je de leerplandoelstellingen eerder als een hulpmiddel of een rem bij het geven van burgerschapseducatie? Op welke manier?

R: Ik denk dat je burgerschap perfect kunt implementeren. Als het leerplan zegt dat je moet inspelen op die taalvaardigheden, kun je als leerkracht gewoon zorgen dat het een tekst over een thema van burgerschap. Dus ik ervaar dat leerplan niet als een rem. Maar ja, eerder wel als hulpmiddel. Als er in het leerplan staat om bepaalde thema's aan bod te laten komen, zal ik dat ook doen.

Interview met Joke Laporte - leerkracht Wiskunde in de tweede graad en Aardrijkskunde in de derde graad, afgenomen door Amber Vercaemer

I: Hoe zou jij burgerschap omschrijven?

R: Burgerschap. Dat is de term die je veel hoort, maar hoe omschrijf je dat? Voor mij gaat dat eerder, maar ik weet niet als dat klopt over, leren leven, zeg maar van de leerlingen over alles wat dat te maken heeft met later. Dat gaat over waarden en normen en meningsuiting, je mening leren beargumenteren, maar ook je engageren voor iets waar je voor staat. Maar ook een beetje financiële geletterdheid zit daar voor mij ook wel in. Je hebt dat ook nodig. Ik weet niet of dat daar in de effectieve definitie inzit. Maar dat zou ik zo zeggen.

I: Probeer je burgerschapseducatie te implementeren in jouw lessen?

R: Ik denk dat ik een vak heb dat zich daar heel goed toe leent. Met Aardrijkskunde ben je daar sowieso mee bezig. Ik werk nu rond globalisering. Daar zit er sowieso meningsuiting beargumenteren in. Als dat thema's zijn waar dat minder in zit, dan hou ik wel rekening met naar elkaar luisteren, respect voor elkaar. Maar als het droge wiskunde is gaat het enkel over gedrag, dat gaat niet over verder opbouwen of zo.

I: En zijn er specifieke manieren waarop dat je dat doet. Grijp je bv bepaalde thema's aan om een discussie te starten of volg je eventueel een boek? Hoe doe je dat?

R: Ik heb geen boek voor Aardrijkskunde, ik heb mijn eigen cursus gemaakt, dus ik kan doen wat ik wil. Het hangt er ook van af welk stuk het is. Specifiek voor het hoofdstuk waar ik nu mee bezig ben, heb ik het over migratie gehad en ben ik gestart met een stellingenspel waarbij dat ze op voorhand de stellingen moesten voorbereiden, cijfergegevens moesten mee hebben en dan een discussie. We hebben ook gekeken naar de documentaire van David Attenborough, "Life on our Planet". Omdat dat bij mijn inhoud past. En je kan dat daarna linken en daarna gaan we daar wel over in discussie. Maar dat is dus als het inhoudelijk echt samenvalt. Valt het inhoudelijk niet samen, dus denk maar aan de wiskunde of fysische geografie, dan is dat eerder in gesprekken enzo en als ik merk dat ze niet naar elkaar luisteren en niet respectvol zijn naar elkaar dat ik daarop in ga.

I: Hoe zorg je ervoor dat er een goeie sfeer is, dat er een open klimaat is in je klas?

R: Ja, dat hangt af van klas tot klas. Ik heb één klas waarbij dat dan moeilijker is, die minder goed samenhangt. Maar dat is eigenlijk meer een taak van alle leerkrachten samen. Niet van één iemand specifiek, want als je sfeer in je klas beter zit, gaat dat sowieso beter zijn om daarmee om te gaan en dan verder... wat ik eigenlijk wel doe: als er gelachen wordt met iemands antwoord, dan reageer ik daar wel op. Soms klein, soms met een twist eraan te geven waardoor dat die persoon zichzelf eigenlijk een beetje belachelijk heeft gemaakt. Positief hé weliswaar. Maar gewoon efkes dat counteren met humor. Ja, Dat is wat ik vooral in mijn lessen doe. Er mee omgaan en erop spreken als het niet respectvol gebeurt of zo. Maar het is veel belangrijker om een goeie klassfeer te hebben en dat is doorheen heel het jaar dat dat gebeurt.

I: Wordt burgerschap gecoördineerd op schoolniveau?

Die term zelf is redelijk recent hè volgens mij, in het nieuwe leerplan? Die zat er nog niet in in het oude volgens mij. Ja, specifiek rond die term zelf gaan ze bijvoorbeeld niets doen. Maar het wordt wel aangemoedigd om daar acties rond te doen.

Bijvoorbeeld nu gaan we een klimaatconferentie met alle 5des houden. Dat wordt totaal niet tegengewerkt. Dat wordt aangemoedigd om dat te organiseren en die klimaatconferentie gaat heel hard over burgerschap, want ze gaan moeten maar argumenteren, ze gaan zich moeten inbeelden in een land. Algemeen is er wel een sfeer dat er veel belang gehecht wordt aan die zaken. Dat merk je wel. Dat is nu niet specifiek benoemd, maar als de als leerlingen dingen doen die daar tegenin gaan, wordt er daar zwaar aan getild. Als jij als leerkracht iets wil doen, wordt het aangemoedigd. Nu ook bijvoorbeeld met de warmste week in Brugge. We worden er echt vanuit school toe aangezet om daarmee aan de slag te gaan en zo verder.

I: Zijn er in je lessen soms thema's die in je les naar voorkomen vanuit de leerlingen dat je zelf niet had gepland om het over te hebben?

R: Goh ja, nu van die thema's van globalisering en migratie. Daar zit er soms al eens klein zijsprongetje in en dan afhankelijk van welk zijsprongetje het is ga ik daarop in. Het ging dan bijvoorbeeld een keer over klimaatopwarming, klimaatverandering. Daar ga ik dan wel op in. Op andere zijsprongetjes soms niet. En in wiskunde zijn het vooral vragen van de leerlingen om mij af te leiden.

I: Daar ga je dan niet op in?

R: Nee, tenzij het echt heel actueel zou zijn. Over bijvoorbeeld de oorlog in Gaza of zo, als het echt die eerste les na dat nieuws zou zijn, zou ik daar kort op in gaan. Maar ik zou waarschijnlijk ook verwijzen naar de leerkracht geschiedenis die daar veel beter op in kan gaan.

I: Dus het is ook wel een optie om dan door te verwijzen naar een andere leerkracht die waarschijnlijk meer kennis heeft over dat thema?

R: Ja, dat zou ik dan afhankelijk van zeker doen.

I: Is het thema LGBTQ+ al eens naar voren gekomen in je lessen?

R: In mijn lessen is dat nog niet aan bod gekomen. Of ja, heel, heel beperkt bij migratie vluchtelingenproblematiek. Maar dat zijn maar twee zinnnetjes of zo. Maar ik heb wel het gevoel dat we wel een redelijk open school hebben op dat vlak. En wat er ook wel is in het algemeen over discriminatie, niet enkel over LGBTQ, maar in het algemeen wordt er heel zwaar getild aan discriminatie op school. Er is bijvoorbeeld onlangs een Vlaamse vlag opgehangen en die leerling is geschorst geweest. Dus daar wordt er wel heel zwaar aan getild en ze gaan dan ook direct in gesprek met die leerling. Die leerling heeft dan bijvoorbeeld ook taken moeten maken daarrond.

I: Zorg je er in je lessen voor dat dat je burgerschapseducatie aansluit bij actuele thema's?

R: Goh, ik ben blij dat ik nu dat thema heb gegeven, want anders zouden dat moeilijke vragen zijn geweest. In dat thema is mijn toets bijvoorbeeld ook allemaal met krantenartikelen en zo verder. Dus in dat thema zit er elke les wel bijna iets in van actualiteit.

I: Ja, en zijn er behalve krantenartikelen nog andere zaken die je gebruikt hebt?

R: Ja, we hebben naar "kobalt trash" gekeken. Dat is over eigenlijk kobalt die in de batterijen van elektrische auto's zit en dan over de mensenrechtenschennis die daarmee gepaard gaat. Dus ja, elektrische auto's dat is eigenlijk voor klimaatsverandering... klimaatverandering, kan je ook in burgerschapseducatie zien. Maar om ze ook aan te tonen: Ik moet ook verder nadenken, want er zit daar ook mensenrechtenschennis in. Dus, ik probeer wel dingen aan te halen.

I: Zie je jouw leerplandoelstellingen eerder als een hulpmiddel of eerder als rem bij burgerschapseducatie?

R: Ja, bij wiskunde is er niet veel ruimte om daarover uit te wijden. Dat is een vak waarbij je daar niet echt veel mee kan doen. Behalve bijvoorbeeld eens een vraagstuk doen en daar iets in verwerken. Maar dat heb ik nog niet kunnen doen. Of iets over financiële geletterdheid of zo. Binnen aardrijkskunde heb je wel een aantal thema's die daarbij aansluiten en daarbij is dat dus geen rem, want dan heb je net tijd om erop in te gaan.

I: Weet jij wat dan het hidden curriculum is?

R: Nee

I: Dat zijn de waarden en normen die je onbewuste mee geeft in het onderwijs. Ben je jou daar bewust van? En hoe ga je daarmee om?

R: Ik ben me daar heel bewust van dat dat gebeurt. En dat is soms een moeilijke om mee om te gaan als leerkracht. Bijvoorbeeld over migratie. Ik mag als leerkracht eigenlijk in die discussie geen standpunt innemen, want er is vrije meningsuiting. En dat is dan soms heel moeilijk. Omdat je als leerkracht sowieso waarden en normen meegeeft. Dat is heel belangrijk om dat mee te geven. Ik vind dat super belangrijk. Maar, je mag ook niet, tenzij discriminatie enzoverder, dat wel, maar er is nog altijd die vrije meningsuiting enzo, dus als ik dan denk over die lessen van de vluchtelingenproblematiek was voor mij bijvoorbeeld heel moeilijk. Want ik heb bepaalde waarden en normen. Sommige leerlingen hebben iets andere waarden en normen. Dus dan moet ik, behalve als ze discriminerende uitspraken deden, ook wel plaats maken voor andere meningen. Ik ben me daar dus zeker bewust van!

c. Analyse educatief materiaal

Call it hate - werkvormenbundel Geanalyseerd door Lyssa Depry

Auteur van het materiaal

Deze werkvormenbundel werd gevonden via de website schooluitdekast.be en werd samengesteld door Çavaria. De organisatie Çavaria heeft veel expertise in LGBTQ+, aangezien het optreedt als belangenverdediger van LGBTI+ mensen en organisaties. Ze zijn ontstaan in 2002 en bezitten over een LGBTI+ magazine en een advies- en vormingscentrum dat werkt rond het thema LGBTI+. Dat vormingscentrum ontwikkelt allerlei educatief materiaal bedoeld voor leerkrachten, leerlingen, bedrijven...

Doel van het materiaal

De doelstellingen van het materiaal worden in het begin van de bundel weergegeven. Daar wordt vermeld dat het materiaal het doel heeft om jongeren sneller te laten ingrijpen bij haatmisdrijven. Enerzijds wil de werkvormenbundel sensibiliseren en zorgen dat leerlingen meer empathie krijgen voor de LGBTI+ community die al in aanraking kwamen met haatmisdrijven. Anderzijds wil de bundel informeren en aanhalen hoe je precies kan ingrijpen als je een haatmisdrijf ziet gebeuren.

Na de doelstellingen wordt in de bundel verwezen naar het belang van het thema, waar cijfers en extra uitleg kunnen worden geraadpleegd in het onderzoek dat werd gevoerd om deze werkvormenbundel samen te stellen. In die bronnen staan dus ook cijfers en uitleg over wie al in aanraking kwam met haatmisdrijven.

De geformuleerde doelstellingen worden uiteindelijk ook bereikt. Sensibiliseren komt aan bod aan de hand van de getuigenissen en filmpjes die de werkvormenbundel aanbieden. Leerlingen kunnen zich zo verplaatsen in de personen die al te maken kregen met haatmisdrijven en creëren zo meer empathie. Ook de doelstelling rond informeren wordt bereikt, aangezien de bundel een fiche aanbiedt met hoe je situaties van haatmisdrijven kunt aanpakken.

Methode en inhoud

De leerinhoud in deze werkvormenbundel bestaat uit vier artikels met tekeningen, filmpjes en getuigenissen. Elk artikel haalt een verschillend thema aan dat gelinkt kan worden met holebi- en transfobe haatmisdrijven. Elk artikel bevat één tekening, één filmpje en enkele getuigenissen. Bijkomend bevat de bundel een fiche over de aanpak van haatmisdrijven en wat leerlingen zelf kunnen doen.

Als werkvorm staat in deze bundel het klasgesprek met het uitwisselen van meningen, standpunten en gedachten voornamelijk centraal. De leerlingen horen de tekeningen te bekijken en te bepalen waarover de tekening mogelijk zou kunnen gaan. Dan is het de bedoeling dat ze daarover in gesprek gaan en er ook enkele reflecterende vragen over beantwoorden. Daarna bekijken de leerlingen de filmpjes en moeten ze één zin noteren die aan bod kwam in het filmpje en die hen is bijgebleven. Daarover gaan ze dan opnieuw in gesprek. Uiteindelijk lezen de leerlingen de tien getuigenissen en bespreken ze vooral wat hen bijblijft en of ze zichzelf ergens in kunnen herkennen. Aanvullend biedt de bundel een fiche aan met tips over hoe leerlingen moeten omgaan met holebi- en transfobe haatmisdrijven. Daarbij moeten ze zelf situaties verzinnen met geweld en de tips daarop toepassen.

Het is niet zo dat de werkvormenbundel het doel heeft bij de leerlingen dat ze actief gaan leren, maar het laat de leerlingen eerder toe om reflectief te leren. Ze leren nadenken over het thema van holebi- en transfobe haatmisdrijven. Daarnaast laat het de leerlingen wel eens uitproberen wat ze geleerd hebben, doordat een van de opdrachten inhoudt dat ze een situatie moeten verzinnen met geweld waarop ze dan de manieren van gepast reageren gaan toepassen.

Kwaliteit van het materiaal

Aangezien het doel van het materiaal bewustzijn creëren is, lijkt het materiaal wel gepast doordat het de leerlingen hun eigen mening laat horen en er in gesprek wordt gegaan over het thema. Inhoudelijk is het materiaal ook correct, aangezien het gebaseerd is op een grootschalig onderzoek dat gedaan werd in tien Europese landen. Het materiaal is redelijk up-to-date, want het onderzoek werd gedaan in 2019 en ook de artikels en de werkvormenbundel werden dan gemaakt.

Wat mogelijk zou kunnen ontbreken in de werkvormenbundel is dat er geen andere methode in staat om het thema aan bod te laten komen als het klasgesprek in de negatieve richting zou gaan. Toch wordt in het begin van de bundel bij de aandachtspunten wel verwezen naar de website van het vormingscentrum KLIQ vzw van Çavaria voor andere methodieken om met het thema aan de slag te gaan.

De sterke punten van dit materiaal is dat er een goede afwisseling is in bronnen die de leerlingen kunnen bekijken over het thema. Dat zorgt voor veel stof tot praten. De bundel is ook heel interactief, het zet de leerlingen aan om erover te praten aan de hand van bijkomende vragen die gesteld worden. Het zorgt er dus ook voor dat de leerlingen reflecteren, aangezien bij de getuigenissen en de filmpjes gevraagd wordt of de leerlingen zich erin kunnen herkennen.

Er is niet echt een evaluatie voor deze bundel, aangezien het vooral de bedoeling is dat de leerlingen in gesprek gaan met elkaar waarbij ze hun eigen meningen en ervaringen delen. Er zijn dus geen juiste of foute antwoorden.

Doelgroep

Çavaria ontwikkelde deze werkvormenbundel voor jongeren tussen 15 en 18 jaar. Dat de doelgroep jongeren is, valt ook op doorheen de werkvormenbundel. In vele van de getuigenissen worden jongeren aan bod gelaten. Dat wijst er dus op dat de bundel aangepast is aan de doelgroep jongeren, want als de leerlingen die getuigenissen van leeftijdsgenoten zien, kunnen ze zich er gemakkelijker in inleven of zichzelf mogelijk ook in herkennen. In dit materiaal wordt in zekere zin rekening gehouden met differentiatie, doordat er in het begin van de bundel wordt aangegeven dat niet alle artikels, tekeningen, filmpjes en getuigenissen moeten worden besproken. Er kan ook gekozen worden om slechts één medium aan bod te laten komen.

IDAHOT, werkbundel voor jongeren (16j-18j)

Geanalyseerd door Amber Vercaemer

Het educatieve materiaal "IDAHOT werkbundel voor jongeren (16j-18j)" werd ontwikkeld door çavaria. Dit is een Vlaamse organisatie die opkomt voor de belangen van LGBTQIA+ personen en is een koepel voor LGBTQIA+ organisaties. Çavaria werkt projecten uit, sensibiliseert over belangrijke thema's en ontwikkelt educatief materiaal, waaronder de IDAHOT werkbundel. De inhoud van de werkbundel betreft een themales van 100 minuten over de Internationale dag tegen holebi en transfobie (IDAHOT) en is ingedeeld in drie onderdelen, namelijk een klassikaal luik, een groepswork en een individueel luik. De werkbundel wordt voorzien van een leerkrachtenfiche met enkele algemene richtlijnen om de leerkracht een basiskennis over de genderkoek mee te geven en om een aantal tips mee te geven waarop je als leerkracht kunt letten bij lesgeven over het onderwerp LGBTQ+.

Doel van het materiaal

Op de leerkrachtenfiche wordt vermeld dat de bundel binnen de leerplandoelstellingen en/of ontwikkelingsdoelstellingen van enkele specifieke vakken kan kaderen. Die betreffen leerplandoelstellingen van PAV, levensbeschouwelijke vakken, Nederlands en Humane Wetenschappen.

Daarnaast worden de doelstellingen van de bundel niet expliciet vermeld, noch in de werkbundel voor de leerlingen, noch in de leerkrachtenfiche. We kunnen het doel van de werkbundel echter kaderen binnen de bredere missie van çavaria, namelijk sensibilisering over LGBTQIA+ thema's. De werkbundel noch de bijhorende leerkrachtenfiche krijgt een kadering van het belang van educatie over IDAHOT, maar bij het doorlopen van de werkbundel zelf wordt uit de voorbeelden wel duidelijk waarom het belangrijk is om bewustzijn te creëren over discriminatie van LGBTQIA+ personen.

Methode en inhoud

In deze werkbundel worden jongeren uit het secundair geïnformeerd over IDAHOT en worden ze bewust gemaakt van de context waarom die dag bestaat aan de hand van verschillende werkvormen. Daarna wordt het thema verder opengetrokken naar discriminatie en hate speech in het algemeen.

De werkbundel bestaat uit drie onderdelen: een deel dat klassikaal gemaakt wordt, een deel groepswork en een individueel onderdeel.

Het klassikale deel wordt ingeleid met een YouTube-video van het kanaal van UN Human Rights waarin de kijkers bewust gemaakt worden met het geweld en de discriminatie waarmee LGBTQ+-personen overal ter wereld mee te maken krijgen. Dit filmpje wordt aangevuld met een nieuwsartikel van de Belgische overheidswebsite over IDAHOT. Dit artikel schetst kort de geschiedenis en betekenis van IDAHOT en kadert de Belgische context voor LGBTQ+-personen. Aan de hand van het filmpje en het artikel wordt de leerlingen gevraagd om enkele vragen over verschillende LGBTQ+ terminologie te beantwoorden. Het klassikale deel wordt daarna vervolgd door opnieuw twee YouTube-video's waarna het bij elk filmpje de bedoeling is om dit klassikaal te bespreken aan de hand van twee vragen. Het eerste filmpje is een nieuwsuitzending van de VRT waarin de vergelijking gemaakt wordt met hoe personen in België 50 jaar geleden naar LGBTQ+-personen keken en hoe we dit nu in België doen. Het tweede filmpje gaat over een jongere die transgender is en daarover vertelt. De vragen bij de video's nodigen de leerlingen uit om na te denken over het thema en de evolutie daarvan en om na te denken over hoe het is om transgender te zijn.

Het tweede deel is een groepswork waarbij de leerlingen gevraagd wordt om een video te bekijken over een meisje dat lastiggevallen werd op de trein omdat ze lesbisch is. Na het bekijken van het filmpje wordt de leerlingen gevraagd te reflecteren over personen die lastiggevallen worden en hun eigen ervaringen daarmee.

Daarna wordt uitleg gegeven over wat een GSA is (Gay-Straight Alliance of Gender & Sexuality Alliance) en worden de leerlingen uitgenodigd om na te denken welke acties ze zouden kunnen opzetten wanneer ze zelf een GSA zouden hebben op hun school. Vervolgens is het de bedoeling dat ze die acties aan elkaar presenteren.

In het laatste, individuele, onderdeel wordt de leerlingen een opiniestuk uit MO* aangeboden over discriminatie en het onderscheid tussen vrije mening en hate speech. Hieraan gekoppeld beantwoorden de leerlingen enkele vragen over hate speech waarbij ze een aantal zaken moeten opzoeken en een essay moeten schrijven waarin ze hun eigen mening duiden.

De werkbundel IDAHOT hanteert dus verschillende werkvormen. In elk onderdeel wordt gebruik gemaakt van actueel audiovisueel materiaal (artikels en filmpjes). Dit audiovisueel materiaal is afkomstig uit diverse bronnen en organisaties. Er wordt ook zowel klassikaal, als individueel als in groep gewerkt. In de bundel wordt regelmatig gewerkt met vragen die gesteld worden aan de hand van het aangeboden artikel of filmpje en waarbij de leerlingen uitgenodigd worden tot een klasdiscussie en/of dialoog. Er wordt dus vooral gebruikt gemaakt van het onderwijsleergesprek. Daarnaast moeten de leerlingen ook opzoekwerk doen, worden ze uitgenodigd om creatief na te denken over welke acties ze kunnen opzetten en verwerken ze hun eigen mening bij het schrijven van een essay. Er is in deze bundel dus aandacht voor de verschillende leerstijlen.

Kwaliteit van het materiaal

De gebruikte werkvormen zijn toegankelijk voor de leerlingen. De artikels en filmpjes zijn niet te lang waardoor de aandacht van de leerlingen behouden kan worden. Het materiaal gaat in op enkele persoonlijke verhalen van mensen uit de LGBTQ+-gemeenschap waarna de leerlingen uitgenodigd worden om over het thema te reflecteren. Op die manier krijgen de leerlingen voeling met het thema. Daarnaast moeten ze ook zelf nadenken over wat goeie acties zouden zijn om het thema bespreekbaar te maken. De werkvormen passen dus bij de lesinhoud. De aangeboden filmpjes en artikels zijn allemaal vrij recent en dus voldoende up-to-date.

Het materiaal bevat weinig puur inhoudelijke leerstof naast enkele basisbegrippen en een contextuele en historische schets van IDAHOT. Deze zaken zijn inhoudelijk correct. Een iets uitgebreider theoretisch kader waarin de geschiedenis van IDAHOT duidelijker geschetst wordt, had de bundel nog sterker kunnen maken. Daarnaast trekt het laatste onderdeel over hate speech het thema dan weer heel erg open waardoor de essentie van het thema ietwat verloren gaat. De werkbundel bevat veel vragen die de leerlingen aansporen om zelf te reflecteren over het thema, de historische context daarvan en hun eigen context. De werkvormen bieden dus ruimte voor reflectie van de leerlingen. De leerlingen moeten een aantal zaken noteren in de bundel, waaronder een essay. Daarnaast moeten ze ook de acties die ze in groep moesten bedenken voorstellen. Er is dus aandacht voor evaluatie.

Een sterkte van de werkbundel is de leerkrachtenfiche die erbij aangeboden wordt met een bredere context over het onderwerp en enkele tips waarmee de leerkracht rekening kan houden. De leerkrachten kunnen op deze manier meer voorbereid beginnen aan hun les en krijgen handvaten om met dit gevoelige onderwerp aan de slag te gaan.

Doelgroep

Çavaria ontwikkelde twee werkbundels over IDAHOT voor het secundair onderwijs. Eén voor de eerste en tweede graad en één voor de derde graad secundair onderwijs. Er wordt dus gespecificeerd voor welke graden welke bundel geschikt is. De bundel die hier geanalyseerd werd, is geschikt voor de derde graad. Het aangeboden materiaal speelt in op de leefwereld van deze leerlingen door te werken met getuigenissen van personen van die leeftijdsgroep. In het eerste onderdeel van de werkbundel zijn de vragen over het artikel nogal eenvoudig en voor de hand-liggend waardoor die eerder geschikt zouden zijn voor een jongere leeftijdsgroep. De andere aangeboden werkvormen (reflecteren, acties bedenken, een essay schrijven) en vragen die gesteld worden, sluiten dan weer wel aan bij het niveau van de derde graad. De werkbundel biedt weinig mogelijkheden tot differentiatie. De opdrachten zijn voor alle leerlingen het zelfde en er worden geen suggesties aangeboden om voor bepaalde leerlingen een andere aanpak aan te bieden.

d. Reflectieverslag

Reflectie educatief materiaal

Als vooronderzoek van deze opdracht analyseerden we twee bestaande educatieve materialen over het thema LGBTQ+: 'IDAHOT, een werkbundel voor jongeren (16j-18j)', ontwikkeld door çavaria, en 'Call it hate – werkvormenbundel', ontwikkeld door çavaria. Het viel ons bij het selecteren van educatieve materialen op dat er weinig educatief materiaal rond specifiek het thema LGBTQ+ gratis op het internet voorhanden is. Ook in verscheidene leerwerkboeken voor vakken als sociologie, maatschappijwetenschappen, gedragswetenschappen of sociale wetenschappen over verschillende graden heen, werd weinig tot geen educatief materiaal omtrent dit thema gevonden. Dit zou te maken kunnen hebben met het feit dat het thema LGBTQ+ niet specifiek aansluit bij de minimumdoelen voor de tweede en derde graad secundair onderwijs. Wanneer leerkrachten dus besluiten om les te geven over dit thema komt dit bovenop hun leerplandoelstellingen.

Auteur

Omwille van de kleine hoeveelheid organisaties die educatieve materialen ontwikkelen rond het thema LGBTQ+ werden beide geanalyseerde educatieve materialen opgesteld door çavaria. Çavaria is een grote belangenvertegenwoordiger van LGBTQ+-personen en heeft een vormingscentrum dat ook verschillende educatieve materialen ontwikkelt. Deze zijn te vinden op de website schooluitdekast.be.

Doelstelling

Volgens Van Alstein (2018) is het belangrijk dat leraren nadenken over de doelstellingen die ze willen bereiken en dat didactische werkvormen en methodes gevormd worden naar die doelstellingen. De werkbundel 'call it hate' geeft mooi weer op welke manier dit kan door bij het begin van de bundel aan te geven wat men wil bereiken met deze bundel. De werkbundel 'IDAHOT' vermeldt echter niet specifiek welke doelstellingen de bundel voor ogen heeft. Hierin schiet deze bundel dus tekort.

Wanneer we naar de bredere missie kijken van çavaria kunnen we echter wel stellen dat beide bundels als hoofddoel hebben om sensibiliseren rond het thema en leerlingen bewust maken van discriminatie van LGBTQ+-personen.

De 'call it hate' bundel is daarnaast ook actiegericht en wil ervoor zorgen dat jongeren sneller ingrijpen wanneer ze een haatmisdrijf zien en geeft concreet mee wat je kunt doen bij een haatmisdrijf. De 'IDAHOT' bundel gaat eerder over het creëren van bewustzijn rond discriminatie van LGBTQ+-personen en heeft geen actiegerichtheid voor ogen.

In tegenstelling tot de 'IDAHOT' bundel kadert de 'call it hate' bundel duidelijk het belang van werken rond het thema LGBTQ+. Er worden cijfergegevens meegegeven over enerzijds haatmisdrijven en anderzijds algemene cijfers over LGBTQ+-personen en andere algemene info over LGBTQ+-personen. Ondanks dat er bij de 'IDAHOT' bundel vermeld staat dat het materiaal gekaderd kan worden binnen leerplandoelstellingen van enkele vakken in het secundair onderwijs, wordt er geen specifieke indicatie gegeven van welke doelstellingen dit zijn. De 'IDAHOT' bundel zou dus kwalitatief sterker gemaakt kunnen worden door meer aandacht te schenken aan de doelstellingen en het belang van deze bundel.

Methode en inhoud

De geanalyseerde materialen gaan beiden in op discriminatie en haat gericht naar LGBTQ+-personen, maar doen dat vanuit een verschillende invalshoek. De 'call it hate' bundel is zeer specifiek gericht op holebi- en transfobe haatmisdrijven en is actiegericht door tips mee te geven over hoe te reageren in zo'n situaties. De inhoud van de 'IDAHOT' bundel gaat over IDAHOT en de reden en het ontstaan daarvan, maar wordt ook uitgebreid naar discriminatie en hate speech. De inhoud van de 'IDAHOT' bundel is dus iets minder specifiek.

Beide werkvormen diversifiëren in de werkvormen die ze hanteren. Dit is dus een sterkte volgens Van Alstein (2018). Zowel de 'call it hate' werkbundel als de 'IDAHOT' werkbundel werken met veel audio-visueel materiaal.

Er worden artikels, (youtube)filmpjes en getuigenissen gebruikt. Daarnaast zetten beide werkvormen ook in op klasgesprekken en reflecteren over het thema en de filmpjes en/of artikels die ze aangeboden krijgen. Ze leggen dus beide veel nadruk op interactie tussen de leerlingen. De 'IDAHOT' bundel bevat naast klassikale gesprekken en reflecties ook een groepswerk, waarbij de leerlingen creatief uit de hoek moeten komen, en het schrijven van een essay. De 'call it hate' bundel sluit af met een theoretisch deel dat gevolgd wordt door een doe-opdracht. Beide bundels werken dus met verscheidene werkvormen, maar focussen toch vooral op klassikale dialoog en reflectie. Dit zijn volgens Van Alstein (2018) goede methodieken, maar nog meer afwisseling in de werkvormen had de materialen naar een hoger niveau kunnen tillen.

Kwaliteit

Zowel de 'call it hate' bundel als de 'IDAHOT' zijn toegankelijk voor de doelgroep aangezien zij gebruik maken van eenvoudig behapbare media. Beide bundels zijn ook redelijk recent ontwikkeld en bevatten actuele audio-visuele media waarin de leerlingen zich kunnen herkennen. De werkvormen zijn dus correct en up-to-date.

Beide materialen hebben als (impliciet) doel om bewustzijn bij jongeren te creëren over discriminatie van LGBTQ+-personen. Hierin slagen beide werkvormen behoorlijk door gebruik te maken van getuigenissen van leeftijdsgenoten of door relevante artikels omtrent dit thema aan te bieden. Allebei de bundels zijn ook gericht op reflectie en dialoog van de leerlingen, wat ervoor zorgt dat de leerlingen meer voeling en bewustzijn rond discriminatie en haat gericht naar LGBTQ+-personen krijgen.

Op inhoudelijk vlak bevatten beide werkvormen correcte informatie. De 'IDAHOT' bundel bevat echter weinig theoretische informatie, maar de informatie die gegeven wordt, is wel inhoudelijk correct. Een sterkte van de 'IDAHOT' bundel is dat er in de leerkrachtenfiche tips te vinden zijn voor de leerkracht rond hoe ze de les het best kunnen aanpakken en waarop ze kunnen letten bij lesgeven rond dit thema. Dit zorgt ervoor dat leerkrachten beter voorbereid aan de les kunnen beginnen en kan zorgen voor een open en veilig klasklimaat. Dit is van belang bij lesgeven op een interactieve manier over gevoelige onderwerpen (Van Alstein, 2018). De 'call it hate' bundel zou zeker baat kunnen hebben bij meer handvaten aan de hand van zo'n leerkrachtenfiche aangezien het ook werkt rond een gevoelig thema.

Doelgroep

Beide werkbundels werden ontwikkeld voor jongeren uit de derde graad secundair onderwijs. Zowel de 'call it hate' bundel als de 'IDAHOT' bundel spelen mooi in op hun doelgroep door in de filmpjes en getuigenissen jongeren aan het woord te laten. Op deze manier kunnen de leerlingen zich gemakkelijker inleven doordat ze zichzelf in hun leeftijdsgenoten kunnen herkennen.

De bundels bieden weinig kans tot differentiatie in de werkvormen. Bij de 'IDAHOT' bundel worden geen mogelijkheden gegeven om andere zaken aan te bieden aan leerlingen die baat zouden kunnen hebben bij een andere aanpak of andere media. In de 'call it hate' bundel wordt hier wel in beperkte mate rekening mee gehouden door in het begin van de bundel mee te geven dat niet alle artikels, tekeningen, filmpjes en getuigenissen moeten worden besproken. Er kan ook gekozen worden om slechts één medium aan bod te laten komen. Op deze manier kan de leerkracht dus zelf inschatten welke media het best aansluiten bij hun klasgroep.

Reflectie interviews

Om na te gaan hoe burgerschapseducatie aangepakt wordt op school en welke noden er nog heersen omtrent burgerschapseducatie, werden twee leerkrachten geïnterviewd. In die interviews vonden we enkele gelijkenissen maar ook enkele verschillen terug over de aanpak van burgerschapseducatie.

Omschrijving burgerschap

Beide leerkrachten benadrukken het belang van waarden en normen bij het omschrijven van burgerschap. Een verschil is dat het interview met Joke het meer heeft over de persoonlijke ontwikkeling, waarbij financiële geletterdheid en een eigen mening vormen worden genoemd. In het interview met Evy wordt de nadruk meer gelegd op een goede burger zijn waarbij hulpvaardigheid, beleefdheid en empathie als voorbeelden worden gegeven.

Burgerschap implementeren

Beide leerkrachten halen aan dat ze burgerschapseducatie integreren in hun lessen en beiden gebruiken ze daarbij actieve werkvormen zoals discussies en stellingenspellen. Beide leerkrachten hebben ook de flexibiliteit om hun eigen lessen wat samen te stellen. Joke kan dat doen doordat ze haar eigen cursus maakt en Evy kan de onderwerpen van teksten zelf uitkiezen. In het interview met Joke werd duidelijk dat zij burgerschap eerder integreert door thema's aan te halen die gelinkt kunnen worden aan haar vak Aardrijkskunde. Ze noemt bijvoorbeeld specifiek globalisering en migratie als thema's die aan bod komen in haar lessen. Evy, die taalvakken geeft, legt meer de nadruk op het integreren van burgerschap door middel van teksten en gesprekken in de talen Frans en Engels.

Hoe omgaan op schoolniveau

Beide interviews tonen aan dat burgerschap op schoolniveau wordt gezien als een relevant thema. In beide scholen wordt er aandacht besteed aan burgerschap, maar op verschillende manieren.

In de school waar Joke lesgeeft wordt een klimaatconferentie georganiseerd en moeten leerkrachten meedoen aan de Warmste Week. In de school van Evy staat het zorgbeleid in voor burgerschap, waarbij posters over thema's als beleefdheid worden opgehangen in de klassen en gangen van de school en waar projectweken georganiseerd worden.

Creëren van een open klasklimaat

Beide interviews tonen het belang van een open en veilig klasklimaat. Ze gaan akkoord dat een goede sfeer in de klas essentieel is om met problemen binnen de klasgroep om te gaan. Zowel bij Joke als bij Evy is ook duidelijk dat leerkrachten een actieve rol spelen bij het bevorderen van een open klasklimaat. Ze spreken beiden leerlingen aan op situaties die niet respectvol zijn. Leerkracht Joke doet dat eerder door er op een humoristische manier mee om te gaan. Ze vindt namelijk dat spanningen kunnen verholpen worden met humor. Leerkracht Evy laat de leerlingen meer begrijpen waarom bepaalde opmerkingen niet acceptabel zijn.

Hidden curriculum

Beide leerkrachten zijn zich bewust van de invloed van waarden en normen die impliciet worden overgedragen in het onderwijs. In het interview met Joke wordt specifiek gesproken over uitdagingen van het omgaan met diverse meningen binnen de klasgroep. Het interview met Evy noemt voorbeelden van implementatie van het hidden curriculum, zoals de projectweek voor de leerlingen.

Thema's door leerlingen

Beide interviews laten zien dat de leerkrachten openstaan voor thema's die door leerlingen worden aangehaald. In het interview met Joke wordt aangegeven dat de leerlingen vooral vragen stellen om de leerkracht af te leiden. Joke reageert hier dan niet altijd op, tenzij het over een heel actueel thema gaat zoals het nieuws over de oorlog tussen Israël en Hamas. In een klas van leerkracht Evy werd door de leerlingen het thema anorexia aangebracht, omdat de leerlingen ermee te maken kregen in hun dichte omgeving. Beide leerkrachten bespreken dus voornamelijk de relevante en actuele thema's die leerlingen aanhalen.

Thema LGBTQ+

Beide leerkrachten geven aan dat het thema LGBTQ+ nog niet of niet uitgebreid aanbod is gekomen in hun lessen. Beide interviews wijzen wel op een bredere aanpak van discriminatie op het schoolniveau. Bij Joke op school wordt discriminatie streng aangepakt en bij Evy worden in de hogere jaren themadagen georganiseerd.

Impact leerplandoelstellingen

Beide leerkrachten zien het leerplan eerder als hulpmiddel bij het implementeren van burgerschap in hun lessen. Het leerplan biedt hen namelijk de mogelijkheid om bepaalde thema's aan bod te laten komen. Volgens leerkracht Joke is het in het vak Wiskunde minder mogelijk om uitgebreid in te gaan op burgerschapseducatie. Leerkracht Evy geeft daarentegen aan dat burgerschap goed geïntegreerd kan worden in taalvakken, voornamelijk bij begrijpend lezen en luistertoetsen.

e. Voorbereiding intervisiemoment

Hoe hebben jullie het vooronderzoek aangepakt?

Voor ons vooronderzoek hebben we samen vragen opgesteld op basis van de teksten van Van Alstein (2018). Onderling werden er afspraken gemaakt over wie welk educatief materiaal zou analyseren. De taken werden verdeeld en de afspraken werden gerespecteerd en nageleefd. De taakverdeling zorgde ervoor dat elk teamlid zich kon concentreren op specifieke aspecten van het materiaal, waardoor een diepgaande analyse mogelijk was.

Wat zijn voor jullie de belangrijkste eigenschappen van de bestaande materialen die je analyseerde?

Voor ons was de kwaliteit van het materiaal essentieel, met de nadruk op de nauwkeurigheid van de verstrekte informatie. Verder vinden we het ook belangrijk dat de leerlingen/leerkrachten daadwerkelijk iets leren uit het educatieve materiaal en de opgedane kennis te implementeren in hun dagelijks leven. Het vermogen van het materiaal om impactvolle leermomenten te creëren was dus een centrale overweging.

Welke tips van Van Alstein neem je mee naar de volgende fase: het ontwerpen van een lessenpakket?

We nemen verschillende waardevolle tips uit het boek van Van Alstein (2018) mee naar de volgende fase. Allereerst hechten we veel waarde aan het creëren van een open klasklimaat waarin leerlingen zich vrij voelen om hun mening te uiten. Daarnaast vinden we het belangrijk om verschillende werkvormen aan te bieden en zo een verscheidenheid aan leerstijlen aan te spreken. Tot slot is het zorgen voor een veilige sfeer door niet direct te beginnen met te gevoelige onderwerpen een waardevolle tip die we zeker zullen meenemen naar de volgende fase van onze taak.

Hoe ver staat het met burgerschapseducatie in de klas, nu je leraren hebt geïnterviewd?

Uit onze interviews met de leerkrachten blijkt dat burgerschapseducatie voor veel docenten nog steeds een vaag begrip is. Beide geïnterviewde leerkrachten wisten niet precies wat het inhoud en hadden moeite met het implementeren ervan in hun lessen. Het gebrek aan een duidelijk kader op scholen bemoeilijkt vaak de integratie van burgerschapseducatie.

Wat loopt volgens jou goed en waar zijn de pijnpunten?

Op veel scholen ontbreekt een duidelijk kader voor leerkrachten om burgerschapseducatie effectief te implementeren. Hierdoor ervaren leerkrachten soms moeilijkheden bij het integreren van deze educatieve aspecten in hun lesprogramma. Hoewel het bewustzijn rond burgerschapseducatie stijgt en er initiatieven zijn op schoolniveau, blijft er behoefte aan meer ondersteuning en richtlijnen.

Waar wensen jullie straks specifieke aandacht aan te besteden met jullie lessenpakket?

Met ons lessenpakket streven we ernaar om in te spelen op de actualiteit. We willen ervoor zorgen dat de lesinhoud relevant is voor de leerlingen en aansluit bij hedendaagse maatschappelijke vraagstukken. Door de actualiteit te integreren, hopen we de betrokkenheid en interesse van de leerlingen te vergroten.

Wat zijn volgens jullie de valkuilen om met leerlingen aan burgerschapseducatie te werken?

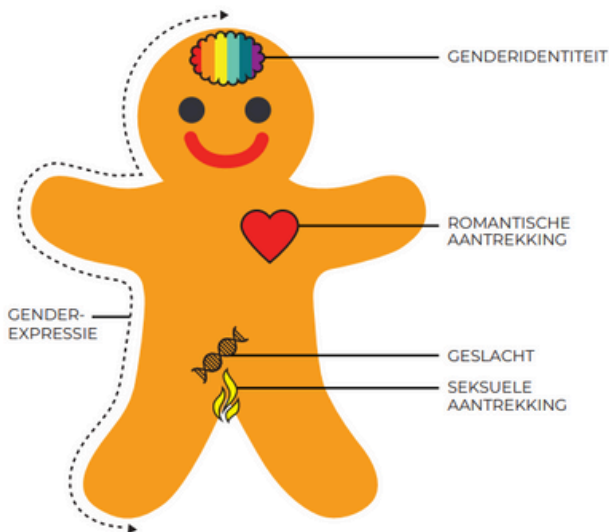
Er zijn enkele potentiële valkuilen bij het betrekken van leerlingen bij burgerschapseducatie. Ten eerste kunnen maatschappelijke thema's gevoelig of moeilijk zijn voor sommige leerlingen, wat kan leiden tot terughoudendheid om over deze onderwerpen te praten. Daarnaast veronderstellen veel gebruikte werkvormen dat leerlingen verbaal sterk zijn, wat niet voor iedereen geldt. Een andere mogelijke valkuil is dat negatieve opmerkingen over het onderwerp de overhand kunnen nemen, waardoor extremere meningen worden versterkt. Het is essentieel om deze valkuilen te herkennen en strategieën te ontwikkelen om ermee om te gaan.

LGBTQ+

Wegwijs in de wereld van LGBTQ+

Genderidentiteit, -expressie, seksuele en romantische oriëntatie... Het is meestal niet zo afgelijnd en vaak variabel. Het is niet binair. Niet of/of. Soms zelfs en/en. Een beetje dit, een beetje dat. Een hele koek kortom, en daarom de moeite waard om er je tanden eens in te zetten!

Honger naar meer? Dit model is gebaseerd op 'The Genderbread Person v3.' Lees het ontstaan en de evolutie ervan op itspronouncedmetrosexual.com.

ALLE COMBINATIES ZIJN MOGELIJK!

<p>GESLACHT</p> <p>BAARMOEDER PENIS XX OESTROGEEN TESTOSTERON XY INTERSEKS</p> <p>Sekskenmerken zoals je hormonen, chromosomen, in- en uitwendige geslachtsdelen...</p> <p>GENDERIDENTITEIT</p> <p>GENDERQUEER TRANSGENDER MAN VROUW GENDERFLUIDE</p> <p>Je innerlijke gevoel van vrouwelijkheid, mannelijkheid, queerness...</p> <p>GENDEREXPRESSIE</p> <p>STEM LANG HAAR JURK BROEK MAKE-UP</p> <p>Manier waarop je je gedraagt, kleedt, spreekt, beweegt...</p>	<p>SEKSUELE AANTREKKING =</p> <p>WIE JE OPWINDT</p> <p>ASEKSUEEL PAN- BI- HOMO</p> <p>ORIËNTATIE</p> <p>LESBISCH HETERO AROMANTISCH</p> <p>OP WIE JE VERLIEFD WORDT</p> <p>= ROMANTISCHE AANTREKKING</p> <p>Aantrekking is iets persoonlijk, veranderlijk en kan gebaseerd zijn op eender welke combinatie van geslacht, genderidentiteit en genderexpressie.</p>
---	--

De basis

Gender: eigenschappen, gedragingen en rolpatronen cultureel/door maatschappij bepaald voor mannen of vrouwen.

Geslacht: bij geboorte bepaald op basis van lichamelijke kenmerken.

Genderidentiteit: innerlijke gevoel om zich, man, vrouw, beiden of geen van beiden te voelen.

LGBTQIA+

A

Lesbisch Gay
Biseksueel
Transgender
Queer Intersex
Aseksueel

B

Lesbisch Gay
Binair
Transseksueel
Queer Intersex
Agender

C

Lesbisch Gay
Biseksueel
Transgender Queer
Internationaal
Agender

LGBTQIA+

A

Lesbisch Gay
Biseksueel
Transgender
Queer Intersex
Aseksueel

B

Lesbisch Gay
Binair
Transseksueel
Queer Intersex
Agender

C

Lesbisch Gay
Biseksueel
Transgender Queer
Internationaal
Agender

Transfobie

A

Jezelf niet
comfortabel voelen
met het geslacht dat
jou is toegewezen
wanneer je geboren
werd

B

Vooroordelen, een
afkeer of onbegrip
hebben voor
personen die zich niet
identificeren met het
geslacht dat ze
toegewezen kregen

C

Angst hebben voor
personen die zich
niet kleden volgens
het geslacht dat ze
toegewezen hebben
gekregen

Transfobie

A

Jezelf niet comfortabel voelen met het geslacht dat jou is toegewezen wanneer je geboren werd

B

Vooroordelen, een afkeer of onbegrip hebben voor personen die zich niet identificeren met het geslacht dat ze toegewezen kregen

C

Angst hebben voor personen die zich niet kleden volgens het geslacht dat ze toegewezen hebben gekregen

Misgenderen

A

Wanneer je iemand aanspreekt met woorden die niet bij de genderidentiteit van die persoon passen. Bv. iemand die zich een man voelt, maar wordt aangesproken met "mevrouw"

B

Wanneer een persoon zich niet goed voelt bij het gender waarmee die door andere mensen gezien wordt. Bv. iemand voelt zich een vrouw, maar wordt door andere personen gezien als een man

C

Wanneer een persoon een geslachtsoperatie heeft ondergaan, maar hier achteraf spijt van heeft en zich niet meer identificeert met dit geslacht

Misgenderen

A

Wanneer je iemand aanspreekt met woorden die niet bij de genderidentiteit van die persoon passen. Bv. iemand die zich een man voelt, maar wordt aangesproken met "mevrouw"

B

Wanneer een persoon zich niet goed voelt bij het gender waarmee die door andere mensen gezien wordt. Bv. iemand voelt zich een vrouw, maar wordt door andere personen gezien als een man

C

Wanneer een persoon een geslachtsoperatie heeft ondergaan, maar hier achteraf spijt van heeft en zich niet meer identificeert met dit geslacht

Cisgender

A

Wanneer iemand die het label man heeft gekregen zich geen man, maar een vrouw voelt

B

Wanneer je je niet identificeert met het label man noch met het label vrouw. Wanneer je dus een andere genderidentiteit hebt dan man of vrouw

C

Wanneer de genderidentiteit van iemand overeen komt met het geslacht dat die persoon toegewezen kreeg bij diens geboorte

Cisgender

A

Wanneer iemand die het label man heeft gekregen zich geen man, maar een vrouw voelt

B

Wanneer je je niet identificeert met het label man noch met het label vrouw. Wanneer je dus een andere genderidentiteit hebt dan man of vrouw

C

Wanneer de genderidentiteit van iemand overeen komt met het geslacht dat die persoon toegewezen kreeg bij diens geboorte

Pansexueel

A

Iemand die zich seksueel aangetrokken voelt tot keukenobjecten

B

Iemand die zich enkel op een romantische manier aangetrokken kan voelen en niet op een seksuele manier

C

Iemand voor wie de genderidentiteit van een potentiële partner niet uitmaakt om zich wel of niet aangetrokken te voelen tot die persoon

Panseksueel

A

Iemand die zich seksueel aangetrokken voelt tot keukenobjecten

B

Iemand die zich enkel op een romantische manier aangetrokken kan voelen en niet op een seksuele manier

C

Iemand voor wie de genderidentiteit van een potentiële partner niet uitmaakt om zich wel of niet aangetrokken te voelen tot die persoon

Deadnaming

A

Wanneer anderen bewust of onbewust de vorige naam van een transpersoon blijven gebruiken nadat die de naam veranderde

B

Wanneer anderen herhaaldelijk historische figuren uit de LGBTQ+-gemeenschap noemen die overleden zijn

C

Wanneer anderen bijnamen geven aan LGBTQ+-personen die beledigend zijn en verwijzen naar stereotypen

Deadnaming

A

Wanneer anderen bewust of onbewust de vorige naam van een transpersoon blijven gebruiken nadat die de naam veranderde

B

Wanneer anderen herhaaldelijk historische figuren uit de LGBTQ+-gemeenschap noemen die overleden zijn

C

Wanneer anderen bijnamen geven aan LGBTQ+-personen die beledigend zijn en verwijzen naar stereotypen

Coming-out

A

Voor jezelf opkomen wanneer iemand een kwetsende opmerking maakt

B

Ervoor uitkomen dat je een deel bent van de LGBTQIA+ gemeenschap

C

Loskomen uit een omgeving die je beperkt om te kunnen zijn wie je bent

Coming-out

A

Voor jezelf
opkomen wanneer
iemand een
kwetsende
opmerking maakt

B

Ervoor uitkomen
dat je een deel bent
van de LGBTQIA+
gemeenschap

C

Loskomen uit een
omgeving die je
beperkt om te
kunnen zijn wie je
bent

Trans man

A

Een man die opkomt
voor de rechten van
transpersonen

B

Iemand die bij de
geboorte het
geslacht 'man'
toegewezen heeft
gekregen, maar een
vrouwelijke
genderidentiteit
heeft

C

Iemand die bij de
geboorte het
geslacht 'vrouw'
toegewezen heeft
gekregen, maar een
mannelijke
genderidentiteit
heeft

Trans man

A

Een man die opkomt voor de rechten van transpersonen

B

Iemand die bij de geboorte het geslacht 'man' toegewezen heeft gekregen, maar een vrouwelijke genderidentiteit heeft

C

Iemand die bij de geboorte het geslacht 'vrouw' toegewezen heeft gekregen, maar een mannelijke genderidentiteit heeft

Ally of bondgenoot

A

Iemand die zelf niet tot de LGBTQ+-gemeenschap behoort, maar die zich mee inzet voor gelijke rechten en kansen van LGBTQ+-personen

B

Iemand die enkel bevriend wil zijn met LGBTQ+-personen

C

Iemand die een deel uitmaakt van de LGBTQ+-gemeenschap

Ally of bondgenoot

A

Iemand die zelf niet tot de LGBTQ+-gemeenschap behoort, maar die zich mee inzet voor gelijke rechten en kansen van LGBTQ+-personen

B

Iemand die enkel bevriend wil zijn met LGBTQ+-personen

C

Iemand die een deel uitmaakt van de LGBTQ+-gemeenschap

LGBTQ+-geschiedenis

1966

Eerste programma over homoseksualiteit op de nationale televisie: "Diagnose van het Anders-zijn".

1971

Eerste trans persoon uit België die een geslachtsoperatie onderging

LGBTQ+-geschiedenis

2003

Homohuwelijk: huwelijk werd opengesteld voor mensen van hetzelfde geslacht.

2012

Wetsvoorstel goedgekeurd waardoor **homofob geweld** ("gaybashing") strenger bestraft wordt:

LGBTQ+-geschiedenis

2015

Het is niet langer nodig voor **(lesbische) meemoeders** om hun eigen kind te adopteren.

2018

Transgenderpersoon moet niet meer voldoen aan bepaalde medische voorwaarden om **geslacht** en **voornaam** officieel aan te passen.

LGBTQ+-geschiedenis

2023

Conversietherapie om LGBTQI+-personen "te genezen" wordt verboden.

Fragment

Sarah in genderland: Emile Jacobs

1. Emile is een **trans man**: wat betekent dit?
2. Waarom zou Emile zich **niet op zijn gemak** voelen in andere fitnessen waar hij meer dat "machogevoel" had?
3. Op welke manier merkte Emile dat er iets **niet klopte**? Welke specifieke zaken gaven Emile genderdysforie?
4. Emile heeft **vier jaar gewacht** om aan zijn ouders te vertellen dat hij trans is. Hoe denk je dat dit komt?
5. Welke **lichamelijke veranderingen** heeft Emile sinds hij testosteron neemt?

Fragment

Sarah in genderland: Emile Jacobs

1. Bij geboorte kreeg Emile het geslacht vrouw.
2. Bv. Hij kreeg al kwetsende opmerkingen in het verleden.
3. Emile voelde zich niet verbonden met de meisjes in zijn klas en voelde zich triest als hij naar zijn eigen lichaam keek.
4. Bv. Bang voor de reactie.
5. Zweet meer, baardgroei, zwaardere stem.

Case

Alex Dubois

Wat vind je ervan? Deel je antwoorden anoniem

Scan de QR-code

Of ga naar menti.com
en vul de code in:
5137 3659

Fragment

Non-binair is geen modewoord

Non-binair

=

Iemand die zich niet thuis voelt in de binaire gendercategorieën man of vrouw en zich beter voelt bij een andere, niet-binaire, genderidentiteit.

Fragment

Non-binair is geen modewoord

1. Hoe **omschrijft** Uwi hun non-binariteit?
2. Uwi spreekt over **verwachtingen** die vasthangen aan een vrouwelijke naam hebben en aan borsten hebben. Welke verwachtingen zouden dit bijvoorbeeld kunnen zijn?
3. Is non-binariteit een **nieuw** verschijnsel?
4. Wat bedoelt Uwi met **'binair denken'**? Waaraan kunnen we merken dat er binair gedacht wordt in onze maatschappij?
5. Wat zijn **voornaamwoorden**? Wat zijn jouw voornaamwoorden?
6. Weten personen altijd al van jongs af aan wat hun genderidentiteit is? Staat dit volledig **vast bij de geboorte**?

Fragment

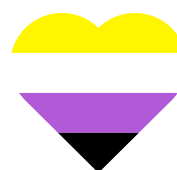
Non-binair is geen modewoord

1. Uwi voelt zich niet thuis in wat vrouw zijn/man zijn is.
2. Bv. Vrouwen zijn zorgend.
3. Nee, indianen hadden al een term "two-spirits": personen die kenmerken van man en vrouw in één genderidentiteit combineerden.
4. We denken enkel nog maar in man of vrouw zijn. Wat ertussen zit, is volledig van de kaart geveegd.
5. Die/hun
6. Nee, soms weten mensen pas op latere leeftijd dat het intern gevoel dat ze altijd hadden niet klopt.

Case

Charlie Dewulf

Wat vind je ervan? Deel je antwoorden anoniem

Scan de QR-code

Of ga naar [menti.com](https://www.menti.com)
en vul de code in:
5137 3659

Bijlage 3: Voornaamwoordenspel

Bo

Voornaamwoorden:

Die-hen-hun

Eigenschappen:

- 20 jaar
- student diergeneeskunde
- kookt graag
- heeft een kat als huisdier
- gaat graag op citytrips
- heeft roze haar en bruine ogen

Vragen:

- Hoe heet...?
- Hoe oud is...?
- Heeft... hobby's?
- Heeft... huisdieren?
- Wat doet... in het leven?
- Wat doet... graag?
- Hoe ziet... eruit?
- Hoe ziet het gezin van... eruit?
- Vanwaar komt...?

Petra

Voornaamwoorden:

Zij-haar-haar

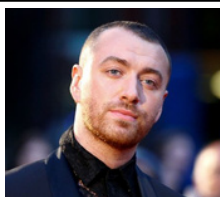
Eigenschappen:

- 60 jaar
- Politica
- gynaecologe
- heeft een vrouw
- houdt van postzegels verzamelen
- heeft bruin haar en blauwe ogen

Vragen:

- Hoe heet...?
- Hoe oud is...?
- Heeft... hobby's?
- Heeft... huisdieren?
- Wat doet... in het leven?
- Wat doet... graag?
- Hoe ziet... eruit?
- Hoe ziet het gezin van... eruit?
- Vanwaar komt...?

Sam

Voornaamwoorden:

Die-hen-hun

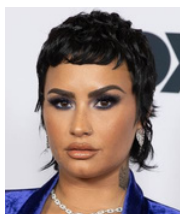
Eigenschappen:

- 32 jaar
- singer-songwriter
- komt uit Londen
- is fan van Beyoncé
- houdt van gaan vissen
- heeft bruin haar en blauwe ogen

Vragen:

- Hoe heet...?
- Hoe oud is...?
- Heeft... hobby's?
- Heeft... huisdieren?
- Wat doet... in het leven?
- Wat doet... graag?
- Hoe ziet... eruit?
- Hoe ziet het gezin van... eruit?

Demi

Voornaamwoorden:

Die-hen-hun/ Zij-haar-haar

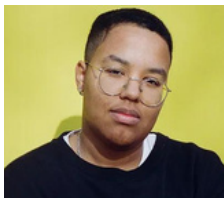
Eigenschappen:

- 31 jaar
- zanger
- komt uit de Verenigde Staten
- heeft een hondje, Bella
- houdt van volleybal en surfen
- heeft bruin haar en bruine ogen

Vragen:

- Hoe heet...?
- Hoe oud is...?
- Heeft... hobby's?
- Heeft... huisdieren?
- Wat doet... in het leven?
- Wat doet... graag?
- Hoe ziet... eruit?
- Hoe ziet het gezin van... eruit?

Nanoah

Voornaamwoorden:

Die-die-diens / Die-hen-hun

Eigenschappen:

- 23 jaar
- spreker, podcasts en activist
- interesse in media en cultuur
- komt uit Nederland
- heeft een vader uit Nigeria
- heeft bruin haar en bruine ogen

Vragen:

- Hoe heet...?
- Hoe oud is...?
- Heeft... hobby's?
- Heeft... huisdieren?
- Wat doet... in het leven?
- Wat doet... graag?
- Hoe ziet... eruit?
- Hoe ziet het gezin van... eruit?
- Vanwaar komt...?

Jip

Voornaamwoorden:

Die-die-diens

Eigenschappen:

- 20 jaar
- Verkoper
- houdt van gamen
- is allergisch voor knaagdieren
- houdt van de bergen
- heeft ros haar en groene ogen

Vragen:

- Hoe heet...?
- Hoe oud is...?
- Heeft... hobby's?
- Heeft... huisdieren?
- Wat doet... in het leven?
- Wat doet... graag?
- Hoe ziet... eruit?
- Hoe ziet het gezin van... eruit?
- Vanwaar komt...?

Sam

Voornaamwoorden:

hij-hem-zijn

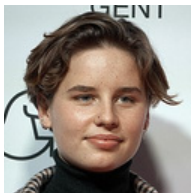
Eigenschappen:

- 51 jaar
- zanger
- heeft een vrouw
- heeft een kleinzoon
- woont in California
- heeft bruin haar en blauwe ogen

Vragen:

- Hoe heet...?
- Hoe oud is...?
- Heeft... hobby's?
- Heeft... huisdieren?
- Wat doet... in het leven?
- Wat doet... graag?
- Hoe ziet... eruit?
- Hoe ziet het gezin van... eruit?
- Vanwaar komt...?

Anuna

Voornaamwoorden:

zij-haar-haar / hij-hem-zijn / Die-hen-hun

Eigenschappen:

- 22 jaar
- Activist
- organiseerde klimaatmarsen
- komt uit Mortsel
- werkt mee bij Unicef projecten
- heeft bruin haar en blauwe ogen

Vragen:

- Hoe heet...?
- Hoe oud is...?
- Heeft... hobby's?
- Heeft... huisdieren?
- Wat doet... in het leven?
- Wat doet... graag?
- Hoe ziet... eruit?
- Hoe ziet het gezin van... eruit?
- Vanwaar komt...?

Bibliografie

Aanpassing van de geslachtsregistratie. (z.d.). www.vlaanderen.be.
<https://www.vlaanderen.be/aanpassing-van-de-geslachtsregistratie>

Arnoudt, R. (2023, januari 30). Homohuwelijk bestaat 20 jaar in ons land, maar in grote delen van de wereld is het nog niet vanzelfsprekend. *VRT NWS*.
<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/01/30/homohuwelijk-bestaat-20-jaar-in-ons-land-maar-in-grote-delen-va/>

Belga. (2014). Lesbische meemoeders kunnen meteen mama worden. *HLN*.
<https://www.hln.be/familie/lesbische-meemoeders-kunnen-meteen-mama-worden~a17a48da/#:~:text=Een%20vrouw%20die%20een%20kind,automatische%20meemoederschap%2C%20berichten%20verscheidene%20kranten.>

Belga. (2023, maart 9). Een op de drie LGBTI-personen is slachtoffer van fysiek geweld: "Onthutsend". *VRT NWS*.
<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/03/09/geweld-lgbt-onderzoek/>

Bosmans, G. (2024, mei 15). België op 3e plaats op Europese ranking LGBTI+-rechten: "Wetgeving in goede richting, maar samenleving niet altijd mee". *VRT NWS*.
<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/05/15/belgie-rainbow-ranking-derde-plaats-lgbti-rechten/#:~:text=illustratie%20Foto%3A%20Belga-,Belgi%C3%AB%20op%203e%20plaats%20op%20Europese%20ranking%20LGBTI%2B%2Drechten,vlak%20van%20LGBTI%2B%2Drecht en>

Çavaria. (2021). *Call it hate: Werkvormenbundel*. Çavaria.
<https://www.schooluitdekast.be/sites/default/files/methodiek/bijlage/callithatewerkvormen.pdf>.

Dekock, L. (2023, 20 juli). Conversietherapie om LGBTQI+-personen "te genezen" vanaf nu verboden in ons land: "Ik werd gehersenspoeld". *VRT NWS*
<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/07/19/kamer-stemt-over-verbod-op-conversietherapie/>

Genderkoek. (z.d.). Çavaria. <https://www.cavaria.be/genderkoek>

Hanna, B. (2019). *We vroegen drie trans jongeren hoe ze met angst en depressie leerden omgaan*. Vice. <https://www.vice.com/nl/article/xwbdgz/we-vroegen-drie-trans-jongeren-hoe-ze-met-angst-en-depressie-leerden-omgaan>

Heymans, P. (2017, 23 november). Corinne, transgenderpionier. *VRT NWS*.
<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2017/11/23/corinne--de-allereerste-belgische-transgender/#:~:text=In%20de%20nieuwste%20aflevering%20van,land%20die%20een%20geslachtsoperatie%20onderging.&text=In%201936%20wordt%20Cornelis%20Van%20Tongerloo%20geboren%20in%20het%20Antwerpse%20Schipperkwartier.>

Hoe gebruik ik die/hen/hun? (z.d.). WAT WAT. <https://www.watwat.be/identiteit/hoe-gebruik-ik-diehenhun>

Hoe reageer ik op online haatspraak? (z.d.). WAT WAT. <https://www.watwat.be/sociale-media/hoe-reageer-ik-op-online-haatspraak>

Iemand wordt gepest. Hoe reageer ik op het moment zelf? (z.d.). WAT WAT. <https://www.watwat.be/pesten/iemand-wordt-gepest-hoe-reageer-ik-op-het-moment-zelf>

Ik ben transgender. Wat is er allemaal mogelijk? (z.d.). WAT WAT. <https://www.watwat.be/lgbtq/ik-ben-transgender-wat-er-allemaal-mogelijk>

Jurčić, M., Mills, K., Tamás Dombos, Bea Sándor, József Kárpáti, Giacomo Viggiani, Mills, K., Raskevičius, T. V., Parolari, P., Theofilopoulos, T., Antjoule, N., Więckiewicz, K., Godzisz, P., Langarita, J. A., Sadurní, N., Paolo Leotti, & Xavier Vallvé. (2020). *Werken met slachtoffers van LGBT-haatmisdrijven*. Çavaria. https://www.cavaria.be/sites/default/files/bijlagen/Werken_met_slachtoffers_van_LGBT-haatmisdrijven.pdf

Luyten, H. (2023). Nooit werd het zo ijzig stil in 'De slimste mens': non-binaire Charlie Dewulf maakt verpletterende indruk in pakkendste aflevering ooit. *HLN*. <https://www.hln.be/tv/nooit-werd-het-zo-ijzig-stil-in-de-slimste-mens-non-binaire-charlie-dewulf-maakt-verpletterende-indruk-in-pakkendste-aflevering-ooit-a06f459c/>

Nieuwe studie over transgender en/of non-binaire personen in België. (z.d.). Instituut Voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen. https://igvm-iefh.belgium.be/nl/nieuws/nieuwe_studie_over_transgender_enof_non_binaire_personen_in_belgie

Petralia, N. (2021, 30 juni). Trans personen hebben bijna 30 procent minder kans om uitgenodigd te worden op sollicitatiegesprek in Gent. *VRT NWS*. <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2021/06/29/discriminatie-op-gentse-arbeidsmarkt/>

Sven. (2021, 9 maart). Holebi in België: een overzicht. *DeWereldMorgen.be*. <https://www.dewereldmorgen.be/artikel/2021/03/09/holebi-in-belgie-een-overzicht/>

Transgender personen. (z.d.). Federale overheidsdienst justitie. https://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/personen_en_gezinnen/transgenders#:~:text=Sinds%20de%20laatste%20wijziging%20door,een%20tweede%20keer%20te%20verschijnen.

Van Alstein, M. (2018). Omgaan met controversie en polarisatie in de klas.

VRT. (2020). *VRT NWS: non-binair is geen modewoord*. Het Archief voor Onderwijs. <https://onderwijs.hetarchief.be/item/nk3613769w>

VRT. (2022). *Sarah in genderland: genderidentiteit in beeld*. Het Archief voor Onderwijs. <https://onderwijs.hetarchief.be/item/r49g47nn71>

Werkbundel IDAHOT derde graad. (2019, 7 mei). School Uit de Kast. <https://www.schooluitdekast.be/leerkrachten-secundair-onderwijs/methodieken/werkbundel-idahot-derde-graad>

Woordenlijst. (z.d.). Çavaria. <https://www.cavaria.be/woordenlijst>